

Andorra

MURMURI

Pavelló d'Andorra

57 Biennal d'Art de Venècia

13 MAIG - 26 NOVEMBRE 2017

Istituto Santa Maria della Pietà, Castello 3701

Artista

Eve Ariza

Comissària

Miriam Ambatlle

Curadors

Javier Balmaseda

Ivan Sansa

Paolo de Grandis

Coordinació

Meritxell Blanco

Producció a Andorra

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Àrea d'Acció Cultural

Producció a Venècia

Arte Communications

Disseny

Aymara

Fotografia

Àlex Tena

Producció audiovisual

Mira Audiovisual

Amb el suport de

Andorra Turisme

Agraïments

Henry Périer, Àlex Bonavota, Intertrans,

Damià Sinfreu

Govern d'Andorra

Pavelló d'Andorra

57 Biennale di Venezia

El trajecte de la presència d'Andorra a la Biennal d'Art de Venècia ja no podem dir que sigui curt, perquè en les quatre edicions en què hi hem estat presents hi han participat vuit artistes.

És el deure essencial de qualsevol país proporcionar l'abric institucional necessari perquè es pugui desenvolupar una producció artística de qualitat que sigui reflex i model de la seva societat. Ajudant els artistes del país en la seva formació, el desenvolupament i la promoció dels seus projectes, Andorra descobreix el bon estat de salut de què gaudeix actualment la nostra producció artística.

Evidentment, la nostra petitesa humana i geogràfica ens fa participar a la Biennal de Venècia amb molta humilitat, però amb el convenciment que els artistes andorrans que hi han participat han mostrat una part de la nostra personalitat que ens fa sentir més propers a ciutadans d'arreu del món que, moguts per les mateixes inquietuds, mostren el millor dels seus artistes. Conscients que els camins de la creació artística són durs, llargs i incerts, estem convençuts que el temps, imparcial amb tothom, ens permetrà de deixar una empremta que serà el testimoni fidel de les inquietuds artístiques de la nostra societat.

Ha arribat el moment de presentar Andorra al món en aquest meravellós esdeveniment artístic que és la Biennal d'art de Venècia, en què més de vuitanta països i un centenar de creadors transformaran la ciutat italiana en un esplendorós niu d'efervescència cultural i creativa. Cada un exposarà durant sis mesos l'obra que millor el representi, la que transmeti de manera més nítida i fidel el seu caràcter i esperit, per formar entre tots l'aparador més impressionant i actual del món artístic.

A Andorra, per aprofitar al màxim aquesta gran oportunitat, hem decidit encarar un nou repte. Intencionadament, hem volgut fer un pas més enllà i, en comptes d'exposar l'obra de diversos creadors destacats del país com hem fet les edicions passades, en aquesta edició apostem per una sola obra que, a més, s'ha dissenyat especialment per al pavelló d'Andorra a Venècia. S'efectuarà, per tant, una intervenció de l'espai específica, concreta i integral.

L'artista escollida, Eve Ariza, és una excepcional creadora pluridisciplinària del país que ha escollit la ceràmica com a mitjà d'expressió per a l'experiència veneciana. L'obra, de caràcter monumental i basada en la repetició, s'ofereix a l'espectador com un oasi enmig del caos i el soroll del món contemporani. És símptoma dels neguits i les preocupacions actuals i proposa un retorn al murmur del fang, les arrels, l'origen.

Us convidem que ho comproveu vosaltres mateixos a través de *Murmuri* d'Eve Ariza.

Olga Gelabert Fàbrega

Ministra de Cultura, Joventut i Esports

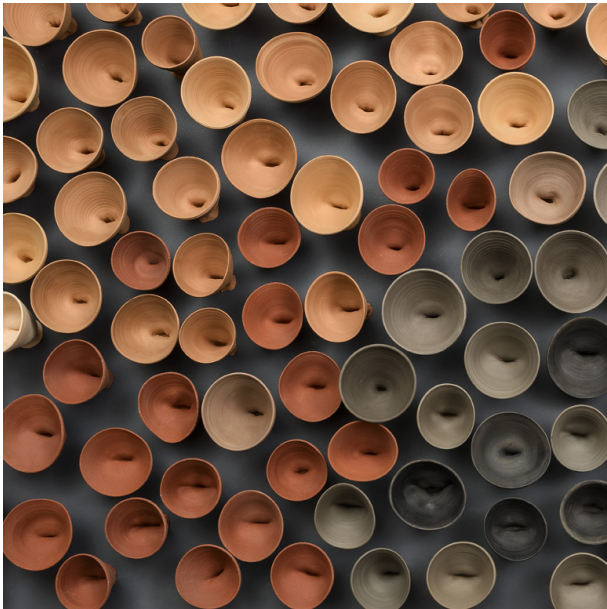

Murmuri

Eve Ariza

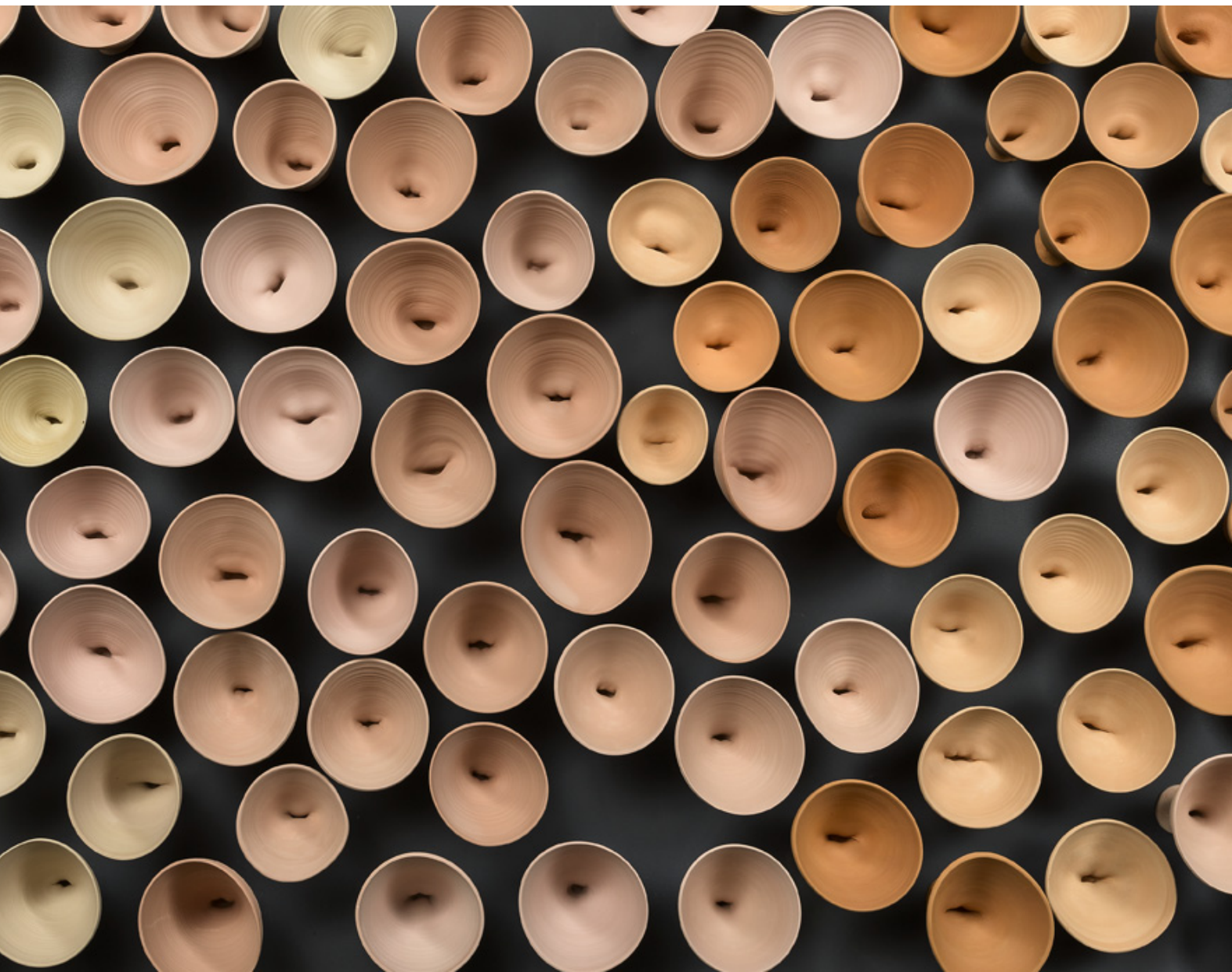
Es tracta d'una vibració a penes perceptible que
incita al silenci, a la meditació al bell mig del bullici
de la Biennal de Venècia.

L'essència utilitària de l'objecte desapareix i la seva forma senzilla es transforma en veritable símbol de la connexió interhumana.

Murmuri és una reflexió sobre un llenguatge universal, una recerca aprofundida sobre el material en mutació i els orígens de les formes i dels sons. Reconnectant amb la tradició de la ceràmica, Eve Ariza treballa sobre la multiplicació de la forma mil·lenària del bol, una de les primeres creacions humanes amb una utilitat concreta. "Accidentant" voluntàriament la base del bol, l'artista li dóna l'aspecte d'una boca de la qual s'escapen els preuats murmuris. L'essència utilitària de l'objecte desapareix i la seva forma senzilla es transforma en verdader símbol de la connexió interhumana.

La utilització de la ceràmica va forçosament acompanyada del pes de la tradició i de la seva associació quasi automàtica amb la decoració i l'entorn domèstic. En la jerarquia clàssica de valors entre les diferents arts, la ceràmica queda sovint relegada a la mera artesanía. També guarda, sens dubte, una dimensió infantil amb la qual ens podem tots identificar. La utilització de la ceràmica en l'àmbit de l'art contemporani s'ha fet més palesa des del final dels anys 90 del segle passat. Picasso i Miró, entre altres, ja havien modelat el fang per fer-ne petites escultures o vaixelles experimentals però no és fins recentment que la ceràmica ha trobat el seu lloc en museus i exposicions internacionals¹.

1. Entre altres, cal destacar les col·leccions del Museu de la Ceràmica de Barcelona (inaugurat el 1966 i tancat al 2012) que han passat a fer part de la col·lecció del Museu del Disseny o la immensa col·lecció de la Cité de la Céramique de Sèvres.

Com un acte de rebel·lió tranquil·la en
un món on el frenesí regna, Ariza es
permet el luxe d'escoltar i de viure al
ritme del fang.

Els artistes contemporanis s'entusiasmen per la maleabilitat del material i comencen també a trobar-li una finalitat conceptual. Recordem per exemple l'artista ceramista català Pere Noguera, que va voler ressaltar la seva dimensió poètica a través d'instal·lacions "enfangades". També venen a la ment les creacions feministes d'Hannah Wilke que, als anys setanta, exaltava les formes femenines a través de les seves escultures per combatre la visió fal·locèntrica dominant dins del món de l'art. Amb un simple plec de fang rosat, l'artista va crear una imatge potent i subversiva del sexe femení². Més recentment, els artistes suïssos Fischli i Weiss van presentar una obra multitudinària a la Biennal de Venècia del 2013 amb centenars de figurins de fang sense coure. Tanmateix, l'artista que ha sabut repensar la ceràmica en la modernitat i donar-li els seus colors més polítics és l'artista mundialment famós Ai Wei Wei. La seva obra manifesta la lluita de l'artista contra la repressió de la llibertat d'expressió, sobretot al seu país, la Xina. La ceràmica és per a ell un símbol del pes de la tradició xinesa però també una eina per mostrar la hipocresia del sistema.

2. *Untitled, 103 terracotta sculptures*, Hanna Wilke, 1974-1977.

En un món en què
murs i barreres es volen
construir per separar
pobles, l'obra comporta
en si un missatge
d'unió i esperança a per
qui vulgui parar-se a
escoltar-lo.

En *Murmuri* retrobem l'aspecte no només conceptual, sinó també sensual, tàtil, polític i subversiu d'altres obres que l'han precedit. D'una certa manera, el treball d'Eve Ariza a la vegada destil·la influències i conceptes, tot recalibrant aquesta història de la ceràmica per fer-se-la seva.

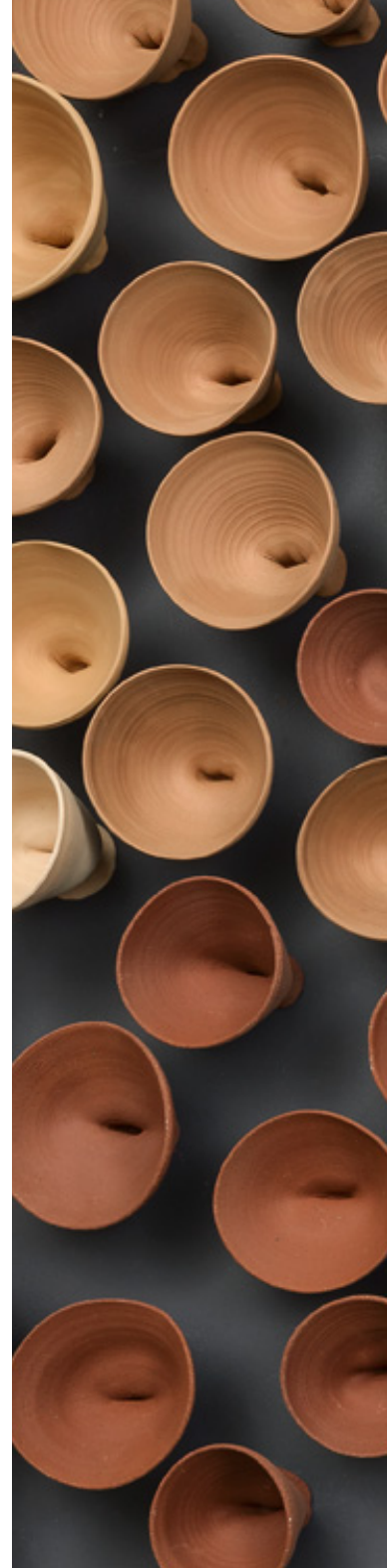
A més de la importància de la significació del material, la tècnica utilitzada per Ariza és en si una acció que dona sentit a l'obra en general. La instal·lació compta aproximadament amb nou mil bols tornejats un per un, de la mà de l'artista. El procés de creació és així doncs extremadament físic, amb una durada d'uns sis mesos i, sens dubte, arriba a ser monòton. Podem imaginar que l'artista ha d'acceptar, d'una certa manera, seguir el *tempo* que dicta el mateix material. En el petit poble de Sainte Colombe (França), Ariza hi ha instal·lat el seu taller, especialment per crear els murmuris. En un entorn quasi totalment natural, es concentra per transformar cada pila d'argila tova en un objecte transmissor. Tal com un acte de rebel·lió tranquil·la en un món de l'art contemporani on el frenesí regna, Ariza es permet el luxe o la imperiosa necessitat d'escoltar i de viure al ritme del fang.

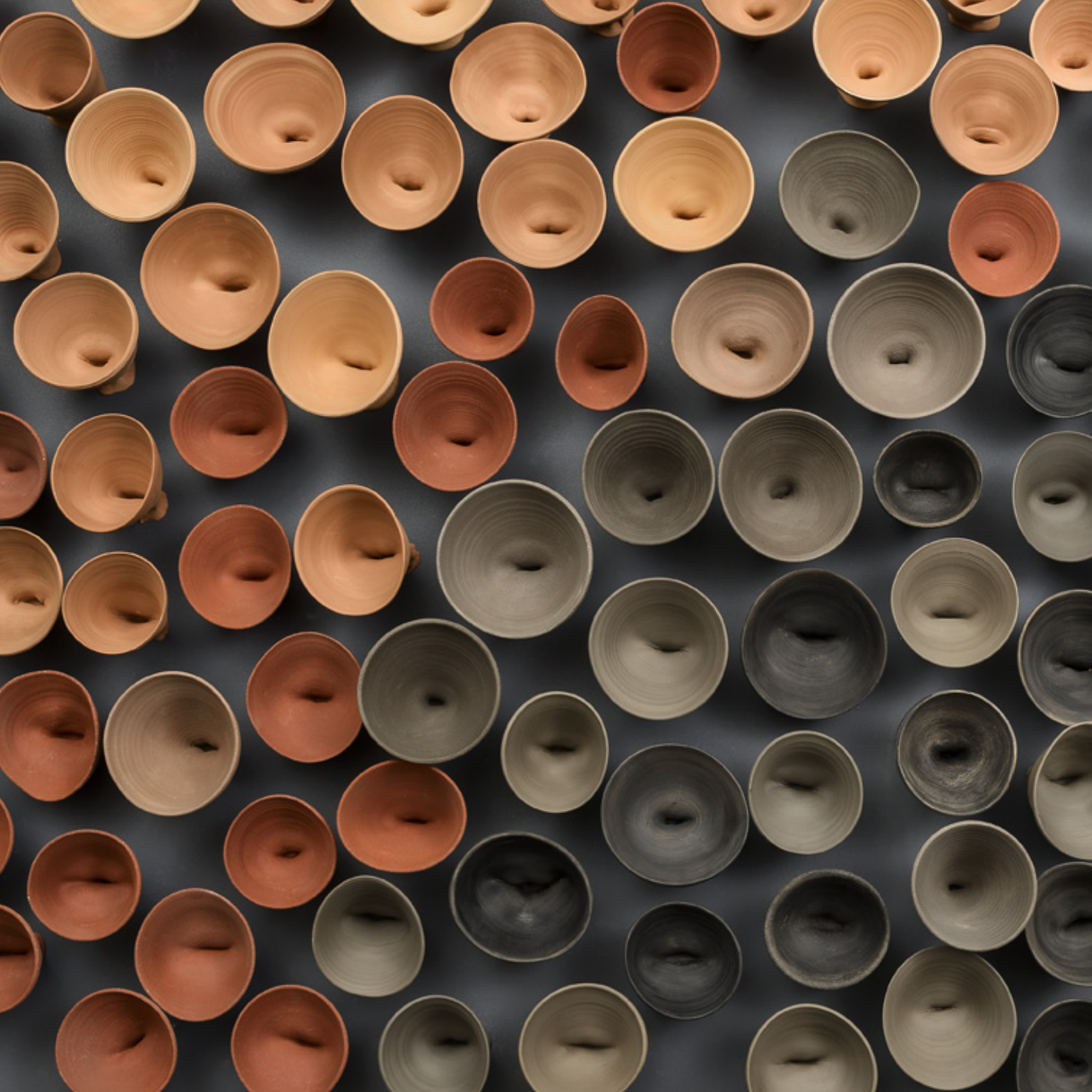
En col·locar els murmuris directament sobre un suport vertical, la màgia opera. La instal·lació es transforma en una experiència sensorial perquè cada bol revela, si s'escolta de prou a prop, el seu propi murmurí natural. Alliberada del contingut narratiu tradicional, l'obra provoca de bell antuvi un diàleg físic amb l'espectador. La seva grandesa que quasi podríem qualificar d'arquitectònica deixa pas, en un segon temps, a la delicadesa de cada bol-murmuri. Les línies modelades pel torn a l'interior de cadascun dels murmuris recorda sens dubte les ones sonores que es propaguen a l'infinit. Una reminiscència del "centre du suspens vibratoire" de què parlava Stéphane Mallarmé, aquella primera vibració purament poètica que va ser a l'origen de tota comunicació humana. Ariza posiciona l'espectador en el centre d'aquella vibració original que va constituir tota la matèria de l'univers. Es tracta d'una vibració a penes perceptible que incita al silenci, a la meditació, tot i que la instal·lació es troba al bell mig del bullici de la Biennal de Venècia.

La funció de l'artista contemporani és la de posar en relleu les problemàtiques actuals, obrir les consciències i elevar els esperits. Durant tota la seva carrera, Eve Ariza ha volgut fer reflexionar sobre la comunicació humana i les dificultats que travessa en la nostra societat postconsumista. A través de la ceràmica, però també amb *happenings* activistes, ha estat sovint crítica del microcosmos andorrà i de la seva imatge de país únicament orientat cap a activitats de caràcter comercial. *Murmuri* es conceptualitza com una etapa més de la seva lluita contra el "bla", és a dir, contra el consum en excés d'imatges i sons que sembla tornar-se cada cop més l'únic fonament de les nostres societats. En aquest sentit, és una crítica acèrrima d'aquella "societat líquida" descrita pel filòsof Zygmunt Bauman, en la qual l'individu ja no vol integrar-se en una comunitat o un ordre establert, sinó que aspira insaciablement a la satisfacció dels seus propis desitjos.

En el context polític i social actual, *Murmuri* es refereix també als moviments de poblacions humanes, presents i futures, i a la seva influència sobre les estructures socials i el medi ambient. Les diverses tonalitats del fang utilitzades al·ludeixen als diferents colors de pell d'arreu del món i per consegüent a les migracions en massa cada cop més freqüents. El fenomen de ressonància es transposa així als fluxos humans i al fet de traspassar fronteres i altres obstacles com ara les discriminacions racials. En un món en què murs i barreres es volen construir per separar pobles, l'obra comporta en si un missatge d'unió i esperança per a qui vulgui parar-se a escoltar-lo.

La instal·lació es transforma en una experiència sensorial perquè cada bol revela, si s'escolta de prou a prop, el seu propi *Murmuri* natural.

Decideixo posar-me en mans del fang i d'una roda que gira al llarg d'uns mesos per tornejat murmuris, un a un, cap d'igual, i escoltar-los. La terra té veu i ens parla. L'escolto, els escolto. Un ets tu, l'altre ella. Tots hi som representats. Les argiles decideixen a quin ritme les estiro. Algunes volen més voltes, d'altres, menys. Cap dia és semblant a l'anterior.

Des del torn veig i oloro natura i les estacions giren com la roda. Amb les rotacions i les repeticions apareix puntualment el dolor. El meu cos no hi està acostumat, no m'aturo i endavant. De murmuris, n'hi ha molts de fets, i se'n podrien fer moltíssims més.

La roda em centra, i jo centro el fang. Busco l'eix perquè sense ell no hi ha harmonia. Sense l'eix no broten els murmuris. El foc els fixa en el temps i els dona colors de pell diferents, com el sol.

La meua intenció és que cada murmurí entri en ressonància amb el món mitjançant l'experiència veneciana. Tot és molt simple, com la roda que gira.

Eve Ariza

Un *Murmuri* fet de murmuris, alhora receptors i emissors.

Murmuri és ressonància.

Murmuri és un anti-BLA.

Murmuri és una roda que gira fent ballar el fang i l'esperit.

Murmuri és terra, aigua, aire i foc.

Murmuri són ones concèntriques.

Murmuri són boques que emeten freqüències.

Murmuri és escolta.

Murmuri és contemplació.

Murmuri és natura.

Murmuri és transformació.

Murmuri és vida, com l'univers: energia, vibració i freqüència, i tot el que vibra és so.

Murmuri és música.

Murmuri és ritme.

Murmuri empra un llenguatge universal.

Murmuri és rebel·lió.

Murmuri és amor.

Murmuri és força.

***Murmuri* no necessita tantes paraules (bla bla),
els murmuris ressonen per si sols.**

Murmuri és silenci:

"El silenci és el soroll més fort, potser el més fort de tots els sorolls."

MILES DAVIS, músic i compositor (1926-1991).

L'artista andorrana Eve Ariza va néixer a França l'any 1973. Va estudiar Belles Arts, i va especialitzar-se en ceràmica a l'École Supérieure d'Art a Limoges (França). Des de 1991 ha participat en exposicions col·lectives a França, Espanya, Holanda, Itàlia i Islàndia, al costat de col·lectius com Flamatoris i Paradise Consumer Group. La seva feina es divideix en obres escultòriques, tot sovint de fang, i *happenings* activistes. La seva lluita contra el 'BLA', la falta d'ètica i veritat en la comunicació entre humans avui en dia, és un fil artístic continu en tota la seva obra. Representarà el Principat d'Andorra a la 57a edició de la Biennale di Venezia amb una instal·lació monumental anomenada *Murmuri*, el seu projecte més ambiciós fins ara.

MURMURI

Pabellón de Andorra

57 Bienal de Arte de Venecia

13 MAYO - 26 NOVIEMBRE 2017

Istituto Santa Maria della Pietà, Castello 3701

Artista

Eve Ariza

Comisaria

Miriam Ambatlle

Curadores

Javier Balmaseda

Ivan Sansa

Paolo de Grandis

Coordinación

Meritxell Blanco

Producción en Andorra

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Àrea d'Acció Cultural

Producción en Venecia

Arte Communications

Diseño

Aymara

Fotografía

Àlex Tena

Producción audiovisual

Mira Audiovisual

Con el apoyo de

Andorra Turisme

Agradecimientos

Henry Périer, Àlex Bonavota, Intertrans,

Damià Sinfreu

Govern d'Andorra

Pabellón de Andorra

57 Biennale di Venezia

El trayecto de la presencia de Andorra en la Bienal de Arte de Venecia ya no se puede decir que sea corto, porque en las cuatro ediciones en las que hemos tenido presencia en ella, han participado ocho artistas.

Es el deber esencial de cualquier país proporcionar el abrigo institucional necesario para que se pueda desarrollar una producción artística de calidad que sea reflejo y modelo de su sociedad. Ayudando a los artistas del país en su formación, el desarrollo y la promoción de sus proyectos, Andorra descubre el buen estado de salud del que goza actualmente nuestra producción artística.

Evidentemente, nuestra pequeñez humana y geográfica nos hace participar en la Bienal de Venecia con mucha humildad, pero con el convencimiento de que los artistas andorranos que han participado han mostrado una parte de nuestra personalidad que nos hace sentir más cercanos a ciudadanos de todo el mundo que, movidos por las mismas inquietudes, muestran lo mejor de sus artistas. Conscientes de que los caminos de la creación artística son duros, largos e inciertos, estamos convencidos de que el tiempo, imparcial con todo el mundo, nos permitirá dejar una huella que será el testimonio fiel de las inquietudes artísticas de nuestra sociedad.

Ha llegado el momento de presentar Andorra al mundo en este maravilloso evento artístico que es la Bienal de Arte de Venecia, donde más de ochenta países y un centenar de creadores transformarán la ciudad italiana en un esplendoroso nido de efervescencia cultural y creativa. Cada uno de ellos expondrá durante seis meses la obra que mejor le represente, la que transmita de forma más nítida y fiel su carácter y espíritu, para formar entre todos el escaparate más impresionante y actual del mundo artístico.

En Andorra, para aprovechar al máximo esta gran oportunidad, hemos decidido encarar un nuevo reto. Intencionadamente, hemos querido dar un paso más allá y, en lugar de exponer la obra de diversos creadores destacados del país como hemos hecho en ediciones pasadas, en esta edición apostamos por una sola obra que, además, se ha diseñado especialmente para el pabellón de Andorra en Venecia. Se efectuará, por lo tanto, una intervención del espacio específica, concreta e integral.

La artista elegida, Eve Ariza, es una excepcional creadora multidisciplinaria del país que ha elegido la cerámica como medio de expresión para la experiencia veneciana. La obra, de carácter monumental y basada en la repetición, se ofrece al espectador como un oasis en medio del caos y el ruido del mundo contemporáneo. Es síntoma de las inquietudes y las preocupaciones actuales y propone un retorno al murmullo del barro, las raíces, el origen.

Os invitamos a que lo comprobéis vosotros mismos a través de *Murmuri* de Eve Ariza.

Olga Gelabert Fàbrega

Ministra de Cultura, Juventud y Deportes

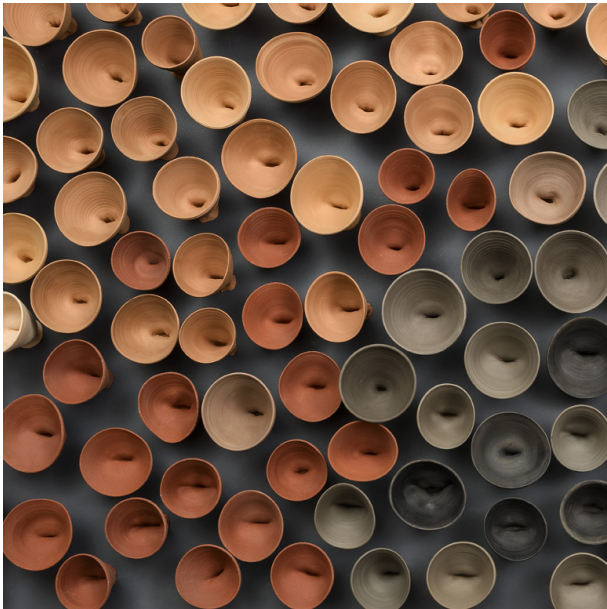

Murmuri

Eve Ariza

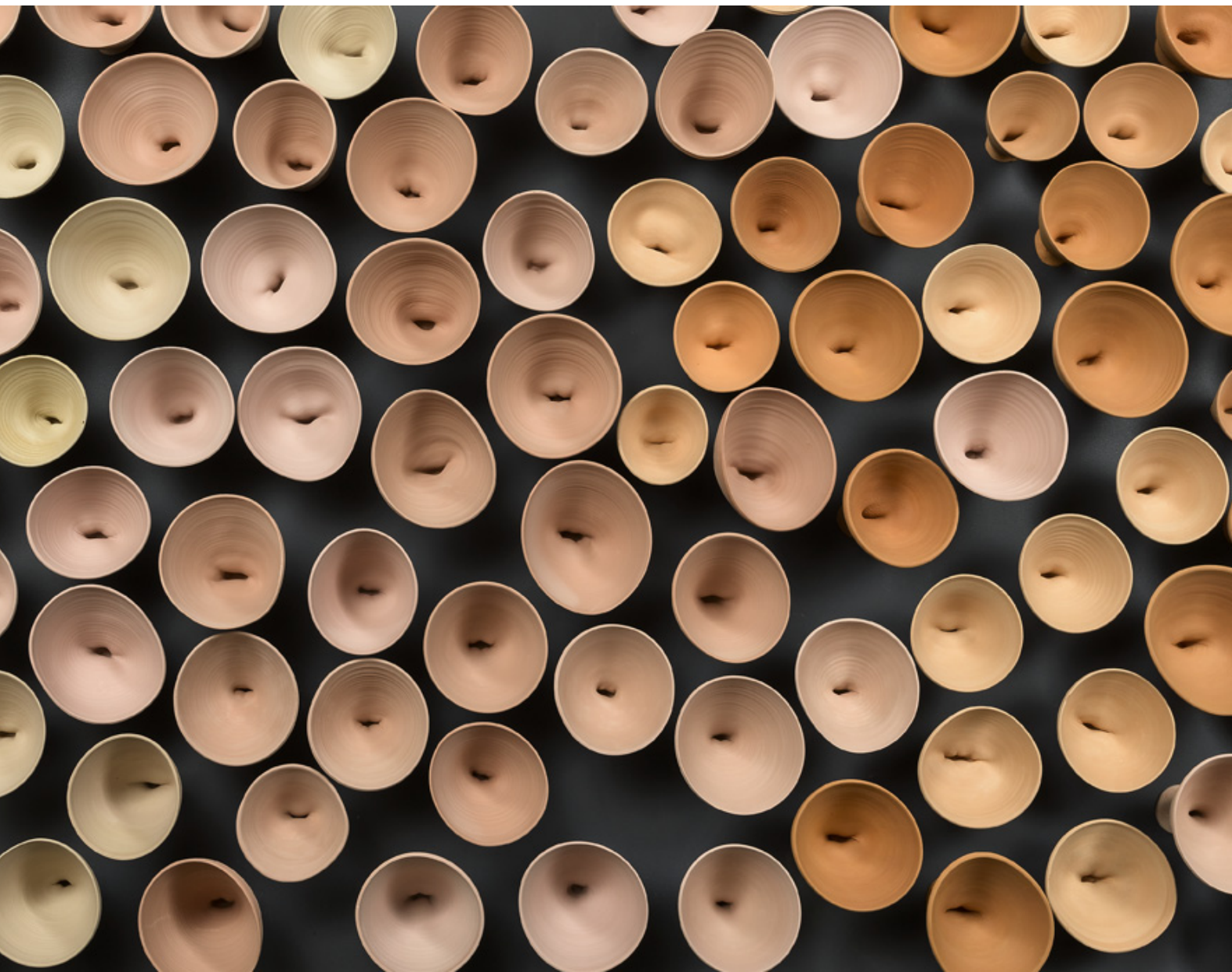
Se trata de una vibración apenas perceptible que incita al silencio, a la meditación, en medio del bullicio de la Bienal de Venecia.

La esencia utilitaria del objeto desaparece y su forma sencilla se transforma en verdadero símbolo de la conexión interhumana.

Murmuri (murmullo) es una reflexión sobre un lenguaje universal, una búsqueda profundizada sobre el material en mutación y los orígenes de las formas y de los sonidos. Reconectando con la tradición de la cerámica, Eve Ariza trabaja sobre la multiplicación de la forma milenaria del bol, una de las primeras creaciones humanas con una utilidad concreta. "Accidentando" voluntariamente la base del bol, la artista le da el aspecto de una boca de la cual se escapan los preciados murmullos. La esencia utilitaria del objeto desaparece y su forma sencilla se transforma en un verdadero símbolo de la conexión interhumana.

La utilización de la cerámica va forzosamente acompañada del peso de la tradición y de su asociación casi automática con la decoración y el entorno doméstico. En la jerarquía clásica de valores entre las diferentes artes, la cerámica queda a menudo relegada a la mera artesanía. También guarda, sin duda, una dimensión infantil con la cual todos nos podemos identificar. La utilización de la cerámica en el ámbito del arte contemporáneo ha adquirido notoriedad más claramente desde finales de los años 90 del siglo pasado. Picasso y Miró, entre otros, ya habían modelado el barro para hacer pequeñas esculturas o vajillas experimentales, pero no es hasta hace poco que la cerámica ha encontrado su lugar en museos y exposiciones internacionales.

1. Entre otras, cabe destacar las colecciones del Museo de la Cerámica de Barcelona (inaugurado en 1966 y cerrado en 2012) que han pasado a formar parte de la colección del Museo del Diseño o la inmensa colección de la Cité de la Céramique de Sèvres.

Como un acto de rebelión tranquila en un mundo donde reina el frenesí, Ariza se permite el lujo de escuchar y de vivir al ritmo del barro.

Los artistas contemporáneos sienten entusiasmo por la maleabilidad del material y empiezan también a encontrarle una finalidad conceptual. Recordamos por ejemplo al artista ceramista catalán Pere Noguera, quien quiso resaltar su dimensión poética a través de instalaciones “embarradas”. También nos vienen a la mente las creaciones feministas de Hannah Wilke que, en los años setenta, exaltaba las formas femeninas a través de sus esculturas para combatir la visión falocéntrica dominante en el mundo del arte. Con un simple pliego de barro rosado, la artista creó una imagen potente y subversiva del sexo femenino². Más recientemente, los artistas suizos Fischli y Weiss presentaron una obra multitudinaria en la Bienal de Venecia de 2013 con centenares de figurines de barro sin cocer. No obstante, el artista que ha sabido repensar la cerámica en la modernidad y darle sus colores más políticos, es el artista mundialmente famoso Ai Wei Wei. Su obra manifiesta la lucha del artista contra la represión de la libertad de expresión, sobre todo en su país, China. La cerámica es para él un símbolo del peso de la tradición china, pero también una herramienta para mostrar la hipocresía del sistema.

2. *Untitled, 103 terracotta sculptures*, Hanna Wilke, 1974-1977.

En un mundo en el
que muros y barreras
se quieren construir
para separar pueblos,
la obra comporta en sí
un mensaje de unión y
esperanza para quien
quiera detenerse a
escucharlo.

En *Murmuri* reencontramos el aspecto no solo conceptual, sino también sensual, táctil, político y subversivo de otras obras que la han precedido. En cierto modo, el trabajo de Eve Ariza a la vez destila influencias y conceptos y vuelve a calibrar esta historia de la cerámica para hacérsela suya.

Además de la importancia de la significación del material, la técnica utilizada por Ariza es en sí una acción que da sentido a la obra en general. La instalación cuenta aproximadamente con nueve mil boles torneados uno a uno, por la mano del artista. El proceso de creación es, por ello, extremadamente físico, con una duración de unos seis meses y, sin duda, llega a ser monótono. Podemos imaginar que la artista debe aceptar, en cierto modo, seguir el *tempo* que dicta el mismo material. En el pequeño pueblo de Sainte Colombe (Francia), Ariza ha instalado su taller, especialmente para crear los murmullos. En un entorno casi totalmente natural, se concentra para transformar cada montón de arcilla blanda en un objeto transmisor. Como si se tratara de un acto de rebelión tranquila en un mundo del arte contemporánea donde reina el frenesí, Ariza se permite el lujo o la imperiosa necesidad de escuchar y vivir al ritmo del barro.

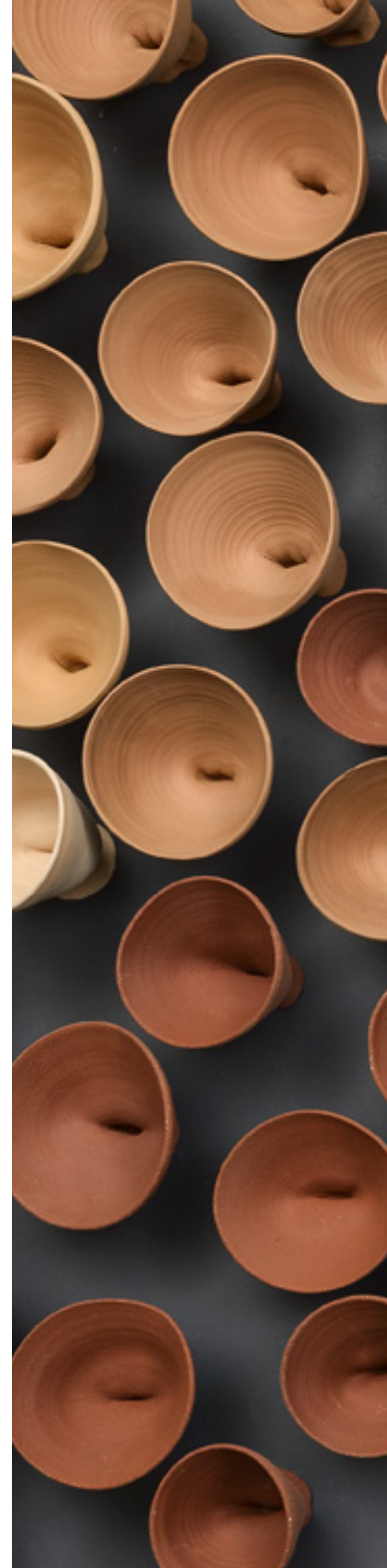
Al colocar los murmullos directamente sobre un soporte vertical, la magia opera. La instalación se transforma en una experiencia sensorial porque cada bol revela, si se escucha lo bastante de cerca, su propio murmullo natural. Liberada del contenido narrativo tradicional, la obra provoca de entrada, un diálogo físico con el espectador. Su grandeza que casi podríamos calificar de arquitectónica, deja paso, en un segundo tiempo, a la delicadeza de cada bol-murmullo. Las líneas modeladas por el torno en el interior de cada uno de los murmullos recuerda sin duda las ondas sonoras que es propagan hasta el infinito. Una reminiscencia del “centre du suspens vibratoire” del que hablaba Stéphane Mallarmé, aquella primera vibración puramente poética que fue el origen de toda comunicación humana. Ariza posiciona al espectador en el centro de aquella vibración original que constituyó toda la materia del universo. Se trata de una vibración apenas perceptible que incita al silencio, a la meditación, a pesar de que la instalación se encuentra en medio del bullicio de la Bienal de Venecia.

La función del artista contemporáneo es la de poner en relieve las problemáticas actuales, abrir las conciencias y elevar los espíritus. Durante toda su carrera, Eve Ariza ha querido hacer reflexionar sobre la comunicación humana y las dificultades que atraviesa en nuestra sociedad posconsumista. A través de la cerámica, pero también con *happenings* activistas, ha sido a menudo crítica con el microcosmos andorrano y su imagen de país únicamente orientado a actividades de carácter comercial. *Murmuri* se conceptualiza como una etapa más de su lucha contra el “blá”, es decir, contra el consumo en exceso de imágenes y sonidos que parece volverse cada vez más el único fundamento de nuestras sociedades. En este sentido, es una crítica acérrima de aquella “sociedad líquida” descrita por el filósofo Zygmunt Bauman, en la cual el individuo ya no quiere integrarse en una comunidad o un orden establecido, sino que aspira insaciablemente a la satisfacción de sus propios deseos.

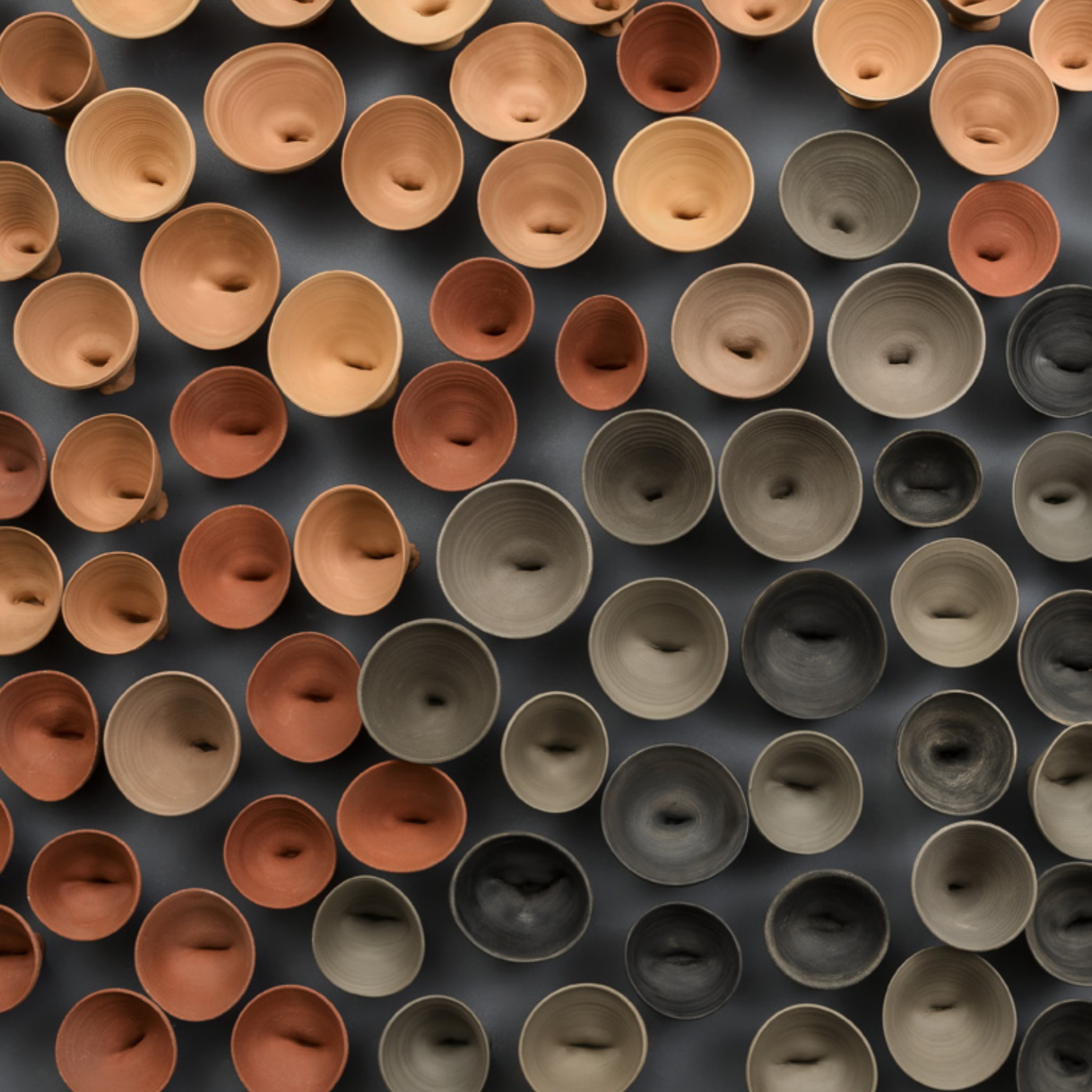

En el contexto político y social actual, *Murmuri* se refiere también a los movimientos de poblaciones humanas, presentes y futuros, y a su influencia sobre las estructuras sociales y el medio ambiente. Las diversas tonalidades del barro utilizadas aluden a los diferentes colores de piel de todo el mundo y, por consiguiente, a las migraciones en masa cada vez más frecuentes. El fenómeno de resonancia se transpone así a los flujos humanos y al hecho de traspasar fronteras y otros obstáculos como las discriminaciones raciales. En un mundo en el que muros y barreras se quieren construir para separar pueblos, la obra comporta en sí un mensaje de unión y esperanza para quien quiera detenerse a escucharlo.

La instalación se transforma en una experiencia sensorial porque cada bol revela, si se escucha lo bastante de cerca, su propio *Murmuri* natural.

Decido ponerme en manos del barro y de una rueda que gira a lo largo de unos meses para torneear murmullos, uno a uno, ninguno igual, y escucharlos. La tierra tiene voz y nos habla. La escucho, los escucho. Uno eres tú, el otro, ella. Todos estamos representados. Las arcillas deciden a qué ritmo tiro de ellas. Algunas quieren más vueltas, otras, menos. Ningún día se parece al anterior.

Desde el torno veo y huelo naturaleza y las estaciones giran como la rueda. Con las rotaciones y las repeticiones aparece puntualmente el dolor. Mi cuerpo no está acostumbrado a ello, no me paro y adelante. De murmullos, hay muchos hechos, y se podrían hacer muchísimos más.

La rueda me centra y yo centro el barro. Busco el eje porque, sin él, no hay armonía. Sin el eje, no brotan los murmullos. El fuego los fija en el tiempo y les da colores de piel diferentes, como el sol.

Mi intención es que cada murmullo entre en resonancia con el mundo mediante la experiencia veneciana. Todo es muy simple, como la rueda que gira.

Eve Ariza

Un *Murmiri* hecho de murmullos, a la vez receptores y emisores.

Murmiri es resonancia.

Murmiri es un anti-BLA.

Murmiri es una rueda que gira haciendo bailar al barro y al espíritu.

Murmiri es tierra, agua, aire y fuego.

Murmiri son ondas concéntricas.

Murmiri son bocas que emiten frecuencias.

Murmiri es escucha.

Murmiri es contemplación.

Murmiri es naturaleza.

Murmiri es transformación.

Murmiri es vida, como el universo: energía, vibración y frecuencia, y todo lo que vibra es sonido.

Murmiri es música.

Murmiri es ritmo.

Murmiri utiliza un lenguaje universal.

Murmiri es rebelión.

Murmiri es amor.

Murmuri es fuerza.

***Murmiri* no necesita tantas palabras (bla bla), los murmullos resuenan por sí solos.**

Murimuri es silencio:

El silencio es el ruido más fuerte, quizás el más fuerte de todos los ruidos.

MILES DAVIS, músico y compositor (1926-1991).

La artista andorrana Eve Ariza nació en Francia en 1973. Estudió bellas artes y principalmente cerámica en la École Supérieure d'Art de Limoges (Francia). Desde 1996, ha participado en exposiciones grupales en Francia, España, Holanda, Italia e Islandia junto con colectivos como Flamatoris y Paradiseconsumergroup. Su obra va de las obras escultóricas, a menudo de barro, a *happenings* activistas. Su lucha contra el "bla-bla-bla", la falta de ética y de honradez en la comunicación humana hoy en día, es un hilo artístico que recorre toda su obra. Representará al Principado de Andorra en la 57ª edición de La Biennale di Venezia con una instalación monumental titulada "Murmuri", su proyecto más ambicioso hasta la fecha.

MURMURI

Andorra Pavilion

57th Venice Art Biennale

13th MAY– 26th NOVEMBER 2017

Istituto Santa Maria della Pietà, Castello 3701

Artist

Eve Ariza

Commissioner

Miriam Ambatlle

Curators

Javier Balmaseda

Ivan Sansa

Paolo de Grandis

Coordination

Meritxell Blanco

Production in Andorra

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Àrea d'Acció Cultural

Production in Venice

Arte Communications

Design

Aymara

Photography

Àlex Tena

Audiovisual Production

Mira Audiovisual

With the support of

Andorra Turisme

Acknowledgments

Henry Périer, Àlex Bonavota, Intertrans,

Damià Sinfreu

Govern d'Andorra

Andorra Pavillion

57 Biennale di Venezia

It is now impossible for us to say that Andorra has had little experience at the Venice Art Biennale as eight artists have taken part in the four editions in which we have been present

A country must provide the institutional support artists need to produce high quality work that both reflects and models its society. By helping the country's artists as they form themselves, develop and promote their projects, Andorra discovers how healthy, from a production point of view, artistic life currently is.

Obviously, the small size of our geography and population means our participation in the Venice Biennale is quite modest. Hoaving said that, we are convinced that the previous works exhibited by Andorran artists have demonstrated a part of our personality which brings us closer to people worldwide, who, stirred by the same concerns, show what is best of their artists. Aware that the ways to artistic creation are hard, long and uncertain, we are convinced that time, which favours nobody, will allow us to leave a footprint that will be a faithful testimony to the artistic concerns of our society.

The time has come to show Andorra's true colours to the world at this wonderful artistic event, the Venice Art Biennale. Over 80 countries and a hundred or so creators will turn the Italian city into a splendid hive of cultural and creative vibrancy. Each country will exhibit the its most representative work over a period of six months, a work that transmits its character and spirit most clearly and faithfully, in order to give shape to an impressive and current window to the world of art.

To take the greatest advantage of this great opportunity, Andorra has decided to face a new challenge. We have intentionally chosen to take a step forward and, instead of exhibiting the work of several important Andorran creators, as we have done in the past, this year we have taken a gamble on a single work which, in addition, was specially designed for the Andorra Pavilion in Venice. We will therefore make a specific and integral intervention in this space.

Eve Ariza, the chosen artist, is an exceptional multidisciplinary artist from Andorra who has chosen pottery as a means of expression for her experience in Venice. The work, monumental in nature and based on repetition, presents itself to the spectator as an oasis in the midst of the chaos and noise of the contemporary world. It is a symptom of current fears and concerns and proposes a return to the murmurs to be found in clay, our roots, our origin.

We invite you to experience it for yourselves through Eve Ariza's *Murmuri*.

Olga Gelabert Fàbrega

Minister of Culture, Youth and Sports

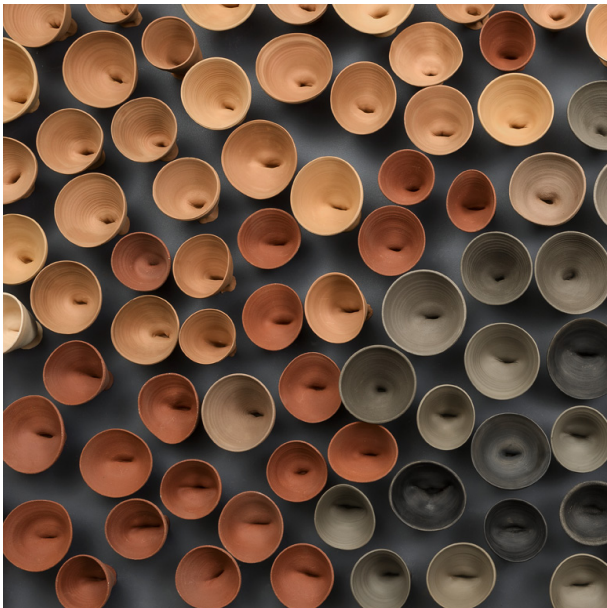

Murmuri

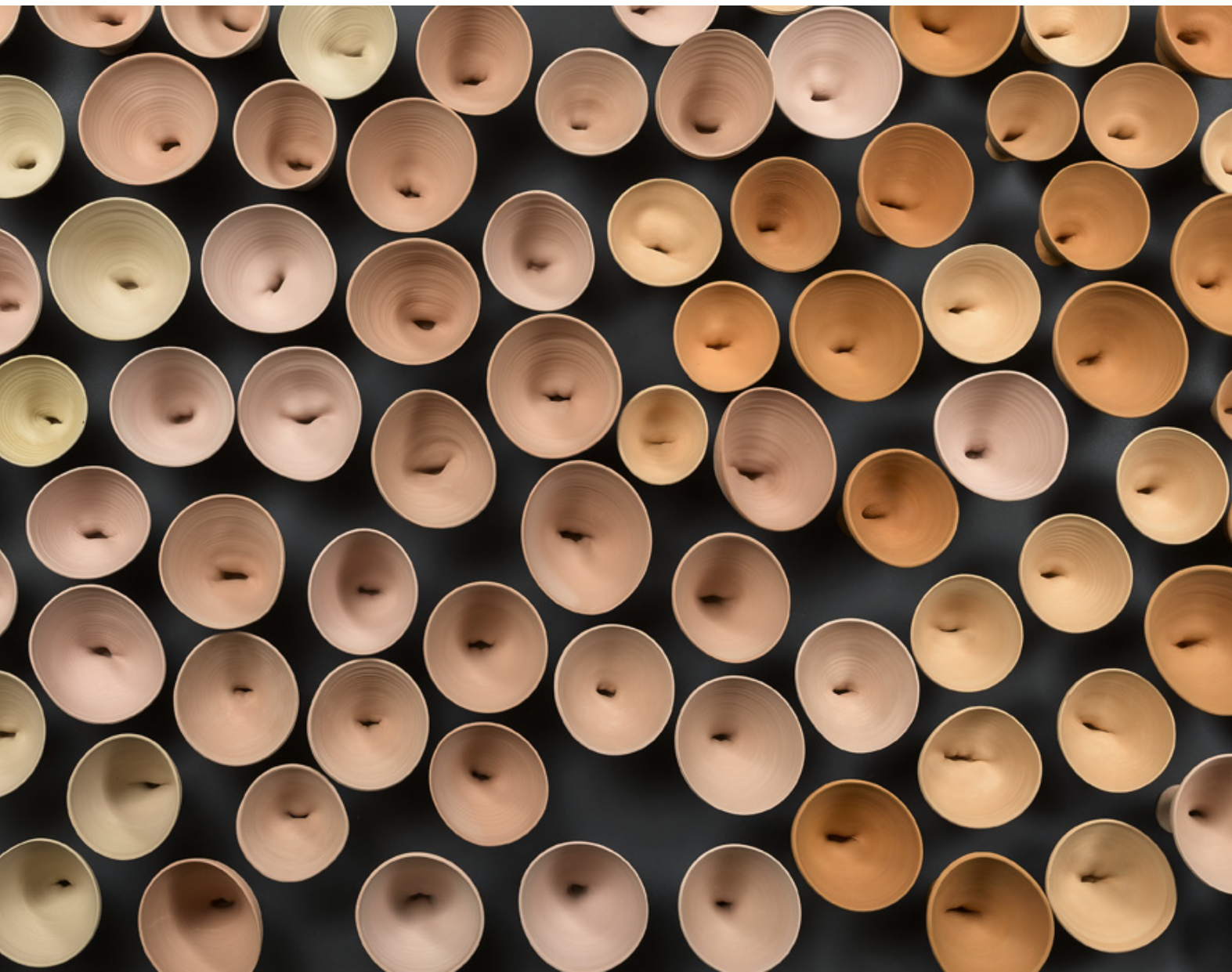
Eve Ariza

It is a hardly perceptible vibration that encourages
silence, meditation, right in the very centre
of the hustle and bustle surrounding the Venice Biennial.

The utilitarian essence of the object vanishes and its simple shape becomes a true symbol of the connection human beings have with each other.

Murmuri reflects on a universal language and takes an in-depth look at constantly changing material and the origins of shapes and sounds. Reconnecting with the pottery tradition, Eve Ariza develops and multiplies the millenary shape of the bowl, one of the first ever man-made creations which had a specific use. The artist alters the base of the bowl to make it look like a mouth which lets out the valuable murmurs. The utilitarian essence of the object vanishes and its simple shape becomes a true symbol of the connection human beings have with each other.

The use of pottery necessarily goes hand in glove with the weight of tradition and is almost automatically associated with decoration and the domestic setting. In the classical hierarchy of values to be found among the different arts, pottery is often relegated to the status of a mere craft. Yet it also undoubtedly maintains a childlike dimension we can all identify with. Pottery has come to the fore in contemporary art since the end of the 1990s. Picasso and Miró, among others, had already modelled clay to make small sculptures and experimental dinnerware, but not until recently has pottery found its place in international museums and exhibitions.¹

1. Among others, we must highlight the collections in the Museu de la Ceràmica, Barcelona (opened in 1966 and closed in 2012), which now form part of the collection at the Museu del Disseny, and the immense collection in the Cité de la Céramique, Sèvres.

Like an act of quiet rebellion in a world of contemporary art where frenzy reigns, Ariza allowed herself the luxury and felt the overriding need to listen to and experience the rhythm the clay imposed on her.

Contemporary artists are enthusiastic about the malleability of the material and are also beginning to find a conceptual purpose in it. Remember, for example, the Catalan pottery artist, Pere Noguera, who highlighted its poetic dimension through his clay works. What also spring to mind are the feminist creations of Hannah Wilke, who used her sculptures to elevate the feminine form in the 1970s and to combat the prevailing phallogocentric view in the art world. A simple fold of pinkish clay enabled the artist to create a powerful and subversive image of the female anatomy.² More recently, in 2013, the Swiss artists Fischli and Weiss presented a massive work consisting of hundreds of unfired clay figures at the Venice Biennale. Likewise, the world renowned artist, Ai Wei Wei, has brought pottery into the modern age by giving it a new interpretation and imbuing it with a political tinge. The artist's work shows his struggle against the repression facing the freedom of expression, above all in his native country, China. For him, pottery is both a symbol of the weight of Chinese tradition and a tool which allows him to show how hypocritical the system is.

2. *Untitled, 103 terracotta sculptures*, Hanna Wilke, 1974-1977.

In a world in which
there is a call for walls
and barriers to be built
to separate peoples,
the work embodies a
message of union and
hope for anyone who
wants to listen to it.

Murmuri brings us back not only to the original concept of pottery, but also to the sensual, tactile, political and subversive aspects of other works that have preceded it. In a way, Eve Ariza's work processes influences and concepts and, at the same time, reassesses the history of pottery to make it her own.

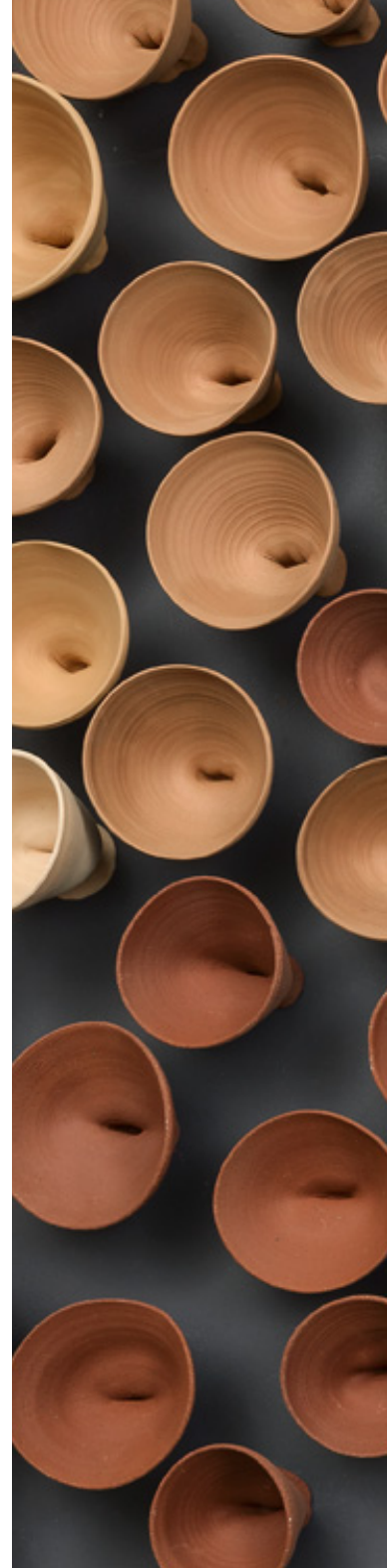
Apart from the importance of the material, Ariza's technique is in itself an action that gives meaning to the work in general. The work consists of approximately 9,000 bowls, shaped one by one, by the artist's own hand. The creation process was therefore extremely physical, lasting some 6 months, and was doubtlessly monotonous. We can imagine that, to a certain extent, the artist had to accept the *tempo* the material itself dictated. Ariza set up her workshop, just to create these murmurs, in the small town of Sainte Colombe, France. In an almost totally natural setting, she focused on turning each pile of soft clay into a transmitter. Like an act of quiet rebellion in a world of contemporary art where frenzy reigns, Ariza allowed herself the luxury and felt the overriding need to listen to and experience the rhythm the clay imposed on her.

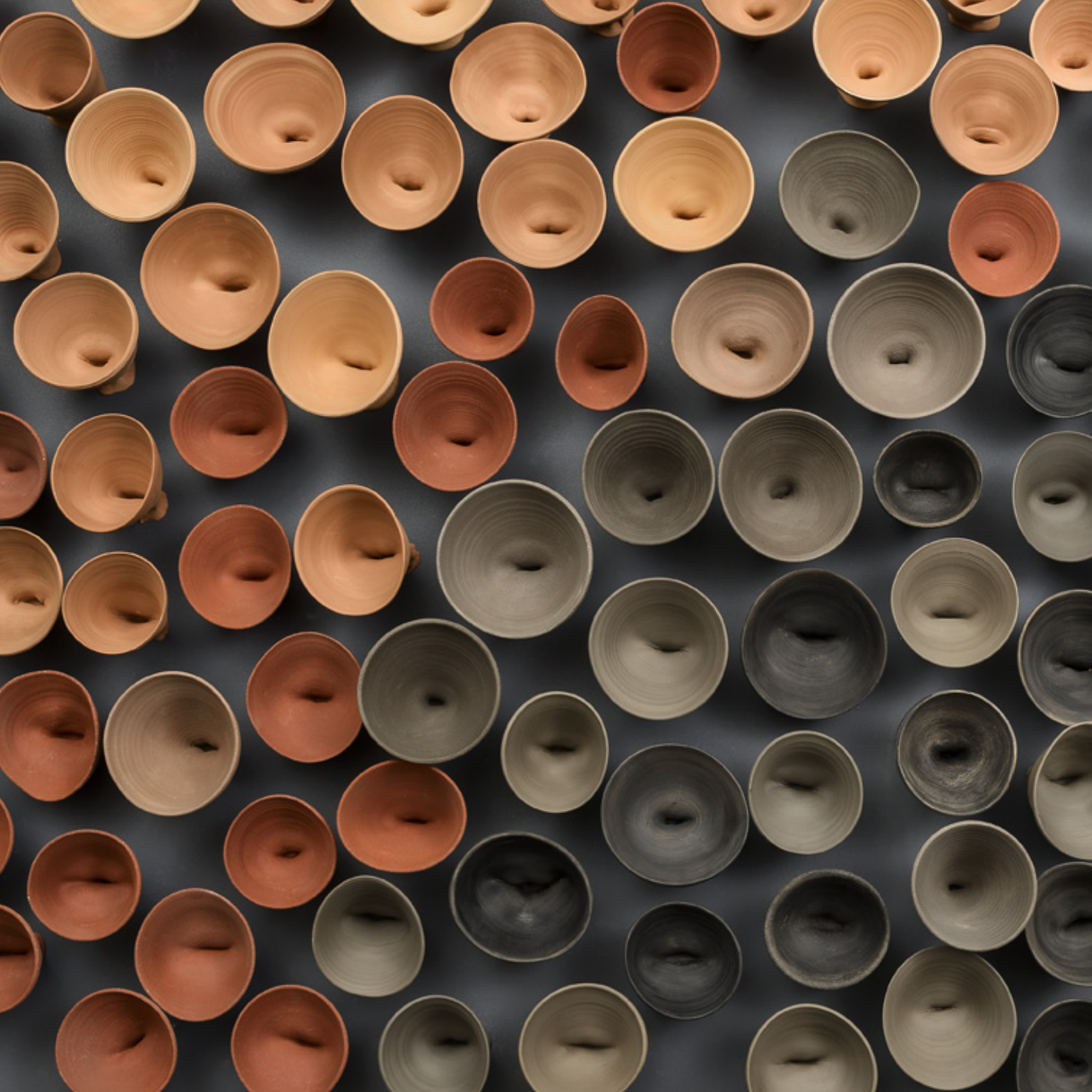
When the murmurs are placed on a vertical support structure, the magic begins. The work turns into a sensorial experience as if you listen closely enough, each bowl reveals its own natural murmur. Freed from traditional narrative content, the work immediately invites the spectator to a physical dialogue. Its size, which we could almost call architectural in nature, later makes way for the delicateness of each bowl-murmur. The lines modelled in each murmur's interior by the potter's wheel undoubtedly reminds us of the resounding waves that are dispersed to infinity. A reminiscence of the 'centre du suspens vibratoire' which Stéphane Mallarmé spoke of, that first, purely poetical vibration which all human communication sprang from. Ariza places the spectator at the centre of that original vibration, which comprises all the matter of the universe. It is a hardly perceptible vibration that encourages silence, meditation, even though it is right in the very centre of the hustle and bustle surrounding the Venice Biennale.

The function of the contemporary artist is to highlight current problems, open up our consciousness and elevate spirits. Throughout her career, Eve Ariza has attempted to make people reflect on human communication and the difficulties that this is experiencing in our post-consumer society. Through pottery, as well as through activist *happenings*, she has often criticised the Andorran microcosmos and its image solely as a commerce-oriented country. *Murmuri* is conceived as one more stage in her struggle against 'blah', in other words, against excessive consumption of images and sounds that seem to be turning more and more into the sole basis of our societies. In this sense, it is a bitter criticism of that 'liquid society' described by the philosopher Zygmunt Bauman, in which the individual no longer desires to become part of a community or an established order, but has an insatiable desire to satisfy his own whims.

In the current political and social context, *Murmuri* also refers to human population movements, present and future, and their influence on social structures and the environment. The diverse hues of the clay she uses hint at the different colours of skin all over the world and thus to the evermore frequent mass migrations of people. The phenomenon of resonance is thus transposed to flows of migrants, to crossing borders and other obstacles like racial discrimination. In a world in which there is a call for walls and barriers to be built to separate peoples, the work embodies a message of union and hope for anyone who wants to listen to it.

The work turns into a sensorial experience because each bowl reveals its own natural *Murmuri* if you listen closely enough.

I decided to put myself in the hands of the clay and a potter's wheel for several months to shape murmurs, one by one, none of them the same, and listen to them. Clay has a voice and talks to us. I listen to it, to them. You are one; it is the other. We are all represented in it. The clay decided how quickly I should stretch it. Some types need more turns of the wheel; others, fewer. Day after day the same.

From the wheel I see and smell nature and the seasons turn like the wheel. As the wheel turns and actions are repeated, there is occasionally pain. My body is not used to it, I don't stop and keep going. Of the murmurs, many are finished, and many more could be made.

The wheel centres me, and I centre the clay. I seek the axis because without it there is no harmony. Without the axis the murmurs do not spring forth. The fire fixes them in time and gives them the colours of the skin, all different, like the sun.

My intention is that each murmur should resonate with the world through the Venetian experience. Everything is very simple, like the wheel that turns.

Eve Ariza

Murmuri is made up of murmurs, which both receive and emit.

Murmuri is resonance.

Murmuri is anti-blah.

Murmuri is a wheel that turns, making the clay and the spirit dance.

Murmuri is earth, water, air and fire.

Murmuri is concentric waves.

Murmuri is mouths that emit frequencies.

Murmuri is the ability to listen.

Murmuri is contemplation.

Murmuri is nature.

Murmuri is transformation.

Murmuri is life, like the universe: energy, vibration and frequency, and everything that vibrates is sound.

Murmuri is music.

Murmuri is rhythm.

Murmuri uses a universal language.

Murmuri is rebellion.

Murmuri is love.

Murmuri is strength.

***Murmuri* does not need so many words (blah, blah).
The murmurs resound on their own.**

Murmuri is silence:

"Silence is the loudest noise, perhaps the strongest of all the noises,"

MILES DAVIS, musician and composer (1926-1991).

Andorran artist Eve Ariza was born in France in 1973. She studied fine arts and predominantly ceramics at the École Supérieure d'Art in Limoges (France). From 1996, she has participated in group exhibitions in France, Spain, Holland, Italy and Iceland alongside collectives such as Flamatoris and Paradiseconsumergroup. Her work is split between sculptural works, often in clay, and activist *happenings*. Her combat against the “BLA”, the lack of ethics and truthfulness in human communication nowadays, is a continuous artistic thread in all her work. She will represent the Principality of Andorra at the 57th edition of La Biennale di Venezia with a monumental installation called “Murmuri”, her most ambitious project to date.

MURMURI

Pavillon Andorre

57 Biennale de Venise

13 MAI - 26 NOVEMBRE 2017

Istituto Santa Maria della Pietà, Castello 3701

Artiste

Eve Ariza

Commissaire

Miriam Ambatlle

Commissaires d'exposition

Javier Balmaseda

Ivan Sansa

Paolo de Grandis

Coordination

Meritxell Blanco

Production en Andorre

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Àrea d'Acció Cultural

Production à Venise

Arte Communications

Design

Aymara

Photographie

Àlex Tena

Production audiovisuelle

Mira Audiovisual

Avec le soutien de

Andorra Turisme

Remerciements

Henry Périer, Àlex Bonavota, Intertrans,

Damià Sinfreu

Govern d'Andorra

Pavillon Andorre

57 Biennale di Venezia

La présence d'Andorre à la Biennale des Arts de Venise ne peut plus être considérée comme éphémère, car huit artistes ont participé aux quatre éditions où nous avons été présents.

Le devoir de tout pays est de fournir le soutien institutionnel nécessaire pour développer une production artistique de qualité qui soit le reflet et le modèle de sa société. En aidant les artistes du pays à leur formation, au développement et à la promotion de leurs projets, Andorre révèle l'excellent état actuel de sa production artistique.

Bien évidemment, notre petitesse tant humaine que géographique nous fait participer à la Biennale de Venise avec une grande humilité, mais aussi avec la conviction que les artistes andorrans ayant participé ont montré une partie de notre personnalité qui nous fait sentir plus proches de citoyens du monde entier qui, mus par les mêmes inquiétudes, dévoilent le meilleur de leurs artistes. Conscients de ce que les chemins de la création artistique sont difficiles, longs et incertains, nous sommes convaincus que le temps, impartial envers tout le monde, nous permettra de laisser une trace qui sera le témoignage fidèle des inquiétudes artistiques de notre société.

Le moment est venu de présenter Andorre au monde dans ce merveilleux événement artistique, la Biennale de Venise, où plus de quatre-vingt pays et une centaine de créateurs transformeront la ville italienne en un lieu de grande effervescence culturelle et créative. Chacun des artistes exposera, pendant six mois, l'œuvre qui le représente le mieux, celle qui transmet son caractère et son esprit d'une manière plus claire et fidèle, formant tous la vitrine la plus impressionnante et actuelle du monde artistique.

Pour profiter au mieux de cette grande occasion, Andorre a décidé de faire face à ce nouveau défi. De manière intentionnelle, nous avons voulu aller au-delà et, au lieu d'exposer l'œuvre de plusieurs créateurs brillants du pays comme lors des éditions précédentes, pour celle-ci, nous misons sur une seule œuvre qui, de plus, a été spécialement conçue pour le pavillon d'Andorre à Venise. Une intervention spécifique, concrète et intégrale de l'espace sera donc effectuée.

L'artiste choisie, Eve Ariza, est une créatrice exceptionnelle et multidisciplinaire du pays, qui a utilisé la céramique comme moyen d'expression pour l'expérience vénitienne. L'œuvre monumentale et basée sur la répétition s'offre au spectateur comme un oasis au milieu du chaos et du bruit du monde contemporain. C'est un symptôme des inquiétudes et des préoccupations actuelles, proposant un retour au murmure de l'argile, aux racines, à l'origine.

Nous vous invitons à le voir par vous-même à travers *Murmuri* d'Eve Ariza.

Olga Gelabert Fàbrega

Ministre de la Culture, de la Jeunesse et des Sports

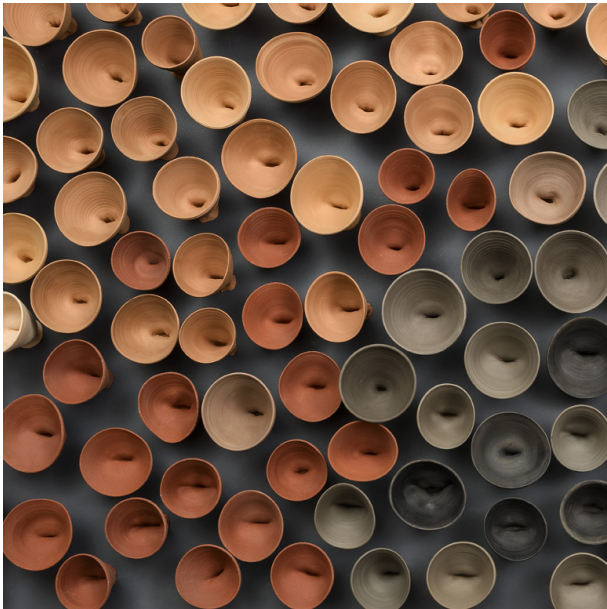

Murmuri

Eve Ariza

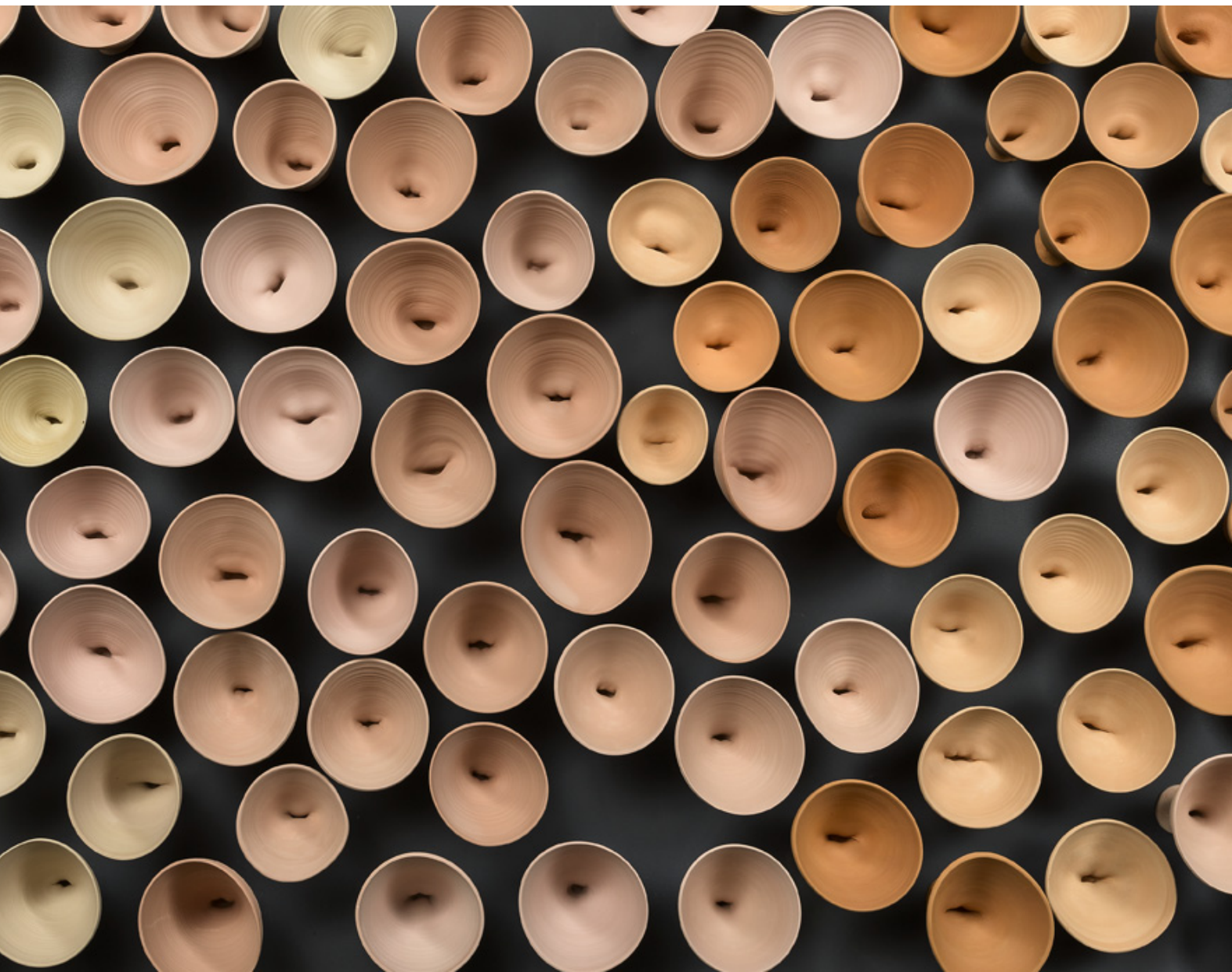
Il s'agit d'une vibration à peine perceptible qui incite au silence, à la méditation, dans l'agitation de l'exposition à la Biennale de Venise.

Le concept utilitaire de l'objet s'évanouit et sa forme simple devient un véritable symbole de la connexion interhumaine.

Murmuri (Murmure) est une réflexion sur une langue universelle, une recherche approfondie sur le matériau en mutation et sur les origines des formes et des sons. En renouant avec la tradition de la céramique, Eve Ariza travaille sur la multiplication de la forme millénaire du bol, l'une des premières créations humaines ayant une utilité concrète. En "déformant" le fond du bol de manière voulue, l'artiste lui donne l'aspect d'une bouche d'où s'échappent d'agréables murmures. Le concept utilitaire de l'objet s'évanouit et sa forme simple devient un véritable symbole de la connexion interhumaine.

L'utilisation de la céramique va obligatoirement de pair avec le poids de la tradition et son association automatique avec la décoration et l'environnement domestique. Dans la hiérarchie classique des valeurs entre les différents arts, la céramique est souvent reléguée à un simple artisanat. Elle conserve sans doute également une dimension infantile avec laquelle nous pouvons tous nous identifier. L'utilisation de la céramique dans le monde de l'art contemporain a atteint une notoriété plus nette dès la fin des années 90 du siècle dernier. Picasso et Miró, entre autres, avaient déjà modelé l'argile pour créer de petites sculptures ou de la vaisselle expérimentale, mais la céramique n'a trouvé sa place dans des musées et des expositions internationales que récemment.¹

1. Il faut souligner, entre autres, les collections du Musée de la Céramique de Barcelone (inauguré en 1966 et fermé en 2012) qui font désormais partie de la collection du Musée du Design, ou l'immense collection de la Cité de la Céramique de Sèvres.

Comme un acte de rébellion tranquille
dans un monde où règne la frénésie,
Ariza se permet le luxe d'écouter et de
vivre au rythme de l'argile.

Les artistes contemporains s'enthousiasment pour la malléabilité du matériau et commencent également à lui trouver une finalité conceptuelle. Par exemple, l'artiste céramiste catalan, Pere Noguera, qui a voulu souligner sa dimension poétique par des « enfangadas » (objets recouverts de boue). Il en est ainsi des créations féministes d'Hannah Wilke qui, dans les années soixante-dix, exaltait les formes féminines à travers ses sculptures pour combattre la vision phalocentrique dominante dans le monde de l'art. Avec un simple pli d'argile rose, l'artiste a recréé une image puissante et subversive du sexe féminin.² Plus récemment, les artistes suisses Fischli et Weiss ont présenté une œuvre populaire à la Biennale de Venise de 2013 avec des centaines de figures en terre non cuite. Cependant, l'artiste ayant su repenser la céramique en la modernisant et lui donner des couleurs plus politiques est l'artiste mondialement connu, Ai Wei Wei. Son œuvre manifeste la lutte de l'artiste contre la répression de la liberté d'expression, surtout dans son pays, la Chine. Pour lui, la céramique est un symbole représentant le poids de la tradition chinoise, mais aussi un outil servant à montrer l'hypocrisie du système.

2. *Untitled, 103 terracotta sculptures*, Hanna Wilke, 1974-1977.

Dans un monde où
certains veulent
construire des murs
et des barrières pour
séparer des peuples,
l'œuvre est en elle-
même un message
d'union et d'espoir
pour qui veut bien
s'arrêter et l'écouter.

Avec *Murmuri*, nous retrouvons l'aspect non seulement conceptuel, mais aussi sensuel, tactile, politique et subversif d'autres œuvres l'ayant précédé. D'une certaine manière, le travail d'Eve Ariza distille à la fois les influences et les concepts, réadaptant cette histoire de la céramique pour la faire sienne.

Au-delà de l'importance de la signification du matériau, la technique utilisée par Ariza est en soi une action qui donne un sens à l'œuvre en général. L'œuvre compte environ neuf mille bols tournés par l'artiste l'un après l'autre. Il s'agit d'un processus de création très physique, d'une durée approximative de six mois, qui peut sans doute devenir monotone. Nous pouvons imaginer que l'artiste doit, d'une certaine manière, accepter de suivre le *tempo* marqué par le matériau lui-même. Ariza a installé son atelier dans le petit village de Sainte Colombe (France), précisément pour créer les murmures. Dans un environnement presque entièrement naturel, elle se concentre pour transformer chaque boule d'argile en un objet de transmission. Tout comme s'il s'agissait d'un acte de rébellion tranquille dans le monde de l'art contemporain où règne la frénésie, Ariza se permet le luxe ou se crée l'impérieux besoin d'écouter et de vivre au rythme de l'argile.

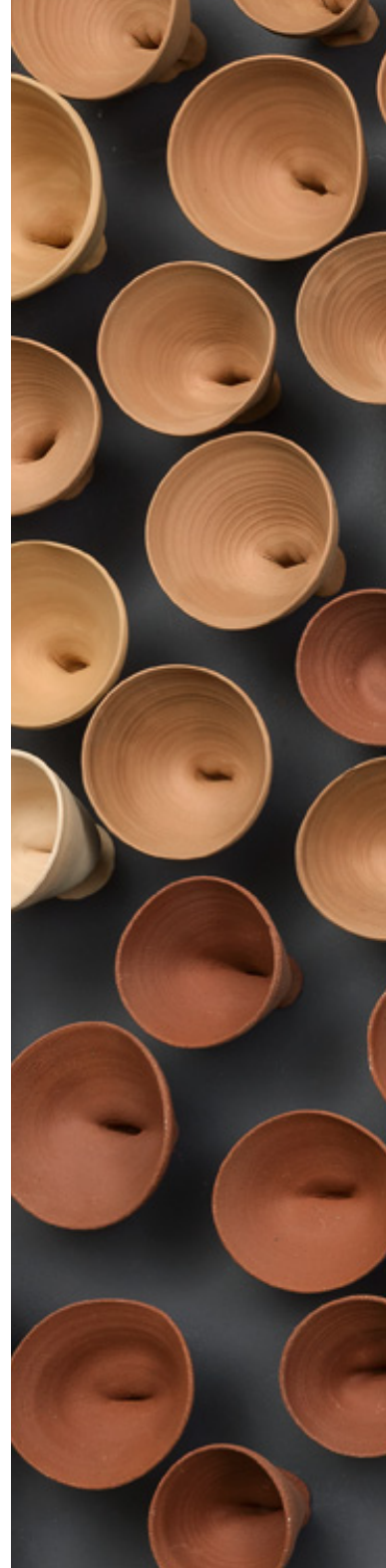
En posant les murmures directement sur un support vertical, la magie opère. L'œuvre se transforme en une expérience sensorielle parce que chaque bol révèle son propre murmure naturel, si on l'écoute de suffisamment près. Libérée du contenu narratif traditionnel, cette œuvre provoque immédiatement un dialogue physique avec le spectateur. Sa grandeur, que nous pouvons presque qualifier d'architectonique, ouvre la voie, dans un second temps, à la délicatesse de chaque bol-murmure. Les lignes modelées sur le tour à l'intérieur de chacun des murmures rappellent sans aucun doute les ondes sonores qui se prolongent à l'infini. Une réminiscence du centre du suspens vibratoire dont parlait Stéphane Mallarmé, la première vibration purement poétique à l'origine de toute communication humaine. Ariza positionne le spectateur au centre de cette vibration originale qui a constitué toute la matière de l'univers. Il s'agit d'une vibration à peine perceptible qui incite au silence, à la méditation, malgré le fait de se trouver au milieu de l'agitation de l'exposition à la Biennale de Venise.

La fonction de l'artiste contemporain est de mettre en relief les problématiques actuelles, d'ouvrir les consciences et d'élever les esprits. Tout au long de sa carrière, Eve Ariza a voulu faire réfléchir sur la communication humaine et sur ses difficultés dans notre société « post-consommation ». À travers la céramique et aussi les *happenings* activistes, elle a souvent critiqué le microcosme d'Andorre et son image de pays uniquement orienté vers des activités à caractère commercial. *Murmuri* a été pensé comme une étape supplémentaire de sa lutte contre le « blabla », c'est-à-dire contre la consommation excessive d'images et de sons qui semble de plus en plus être le seul fondement de nos sociétés. Dans ce sens, c'est une critique sévère de la société « liquide » décrite par le philosophe Zygmunt Bauman, dans lequel l'individu ne veut plus s'intégrer dans une communauté ou dans un ordre établi, mais aspire sans cesse à la satisfaction de ses propres désirs.

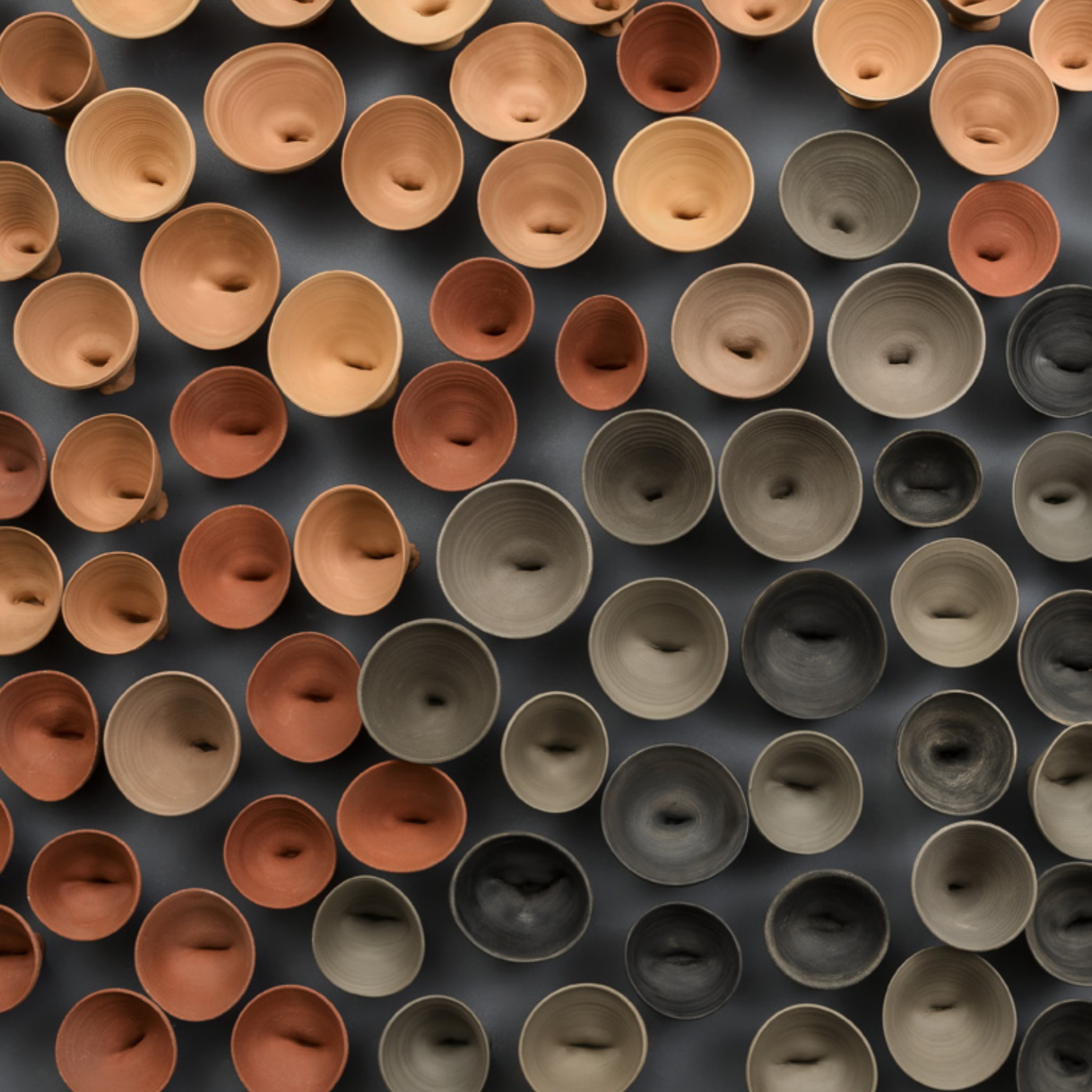

Dans le contexte politique et social actuel, *Murmuri* se réfère également aux mouvements de populations humaines, actuels et futurs, et à leur influence sur les structures sociales et sur l'environnement. Les diverses tonalités d'argile utilisés évoquent les différentes couleurs de peau sur terre et, par conséquent, les migrations en masse de plus en plus fréquentes. Le phénomène de résonnance se transpose ainsi aux flux humains et au fait de franchir des frontières ou d'autres obstacles comme les discriminations raciales. Dans un monde où certains veulent construire des murs et des barrières pour séparer des peuples, l'œuvre est en elle-même un message d'union et d'espoir pour qui veut bien s'arrêter et l'écouter.

L'œuvre se transforme en une expérience sensorielle parce que chaque bol révèle son propre *Murmuri* naturel, si on l'écoute de suffisamment près.

Je décide de me laisser guider par l'argile et par une roue qui tourne au fil des mois pour créer des murmures, l'un après l'autre, aucun pareil, et de les écouter. La terre a une voix et nous parle. Je l'écoute, je les écoute. L'un c'est toi, l'autre c'est elle. Nous sommes tous représentés. Les argiles décident du rythme avec lequel je dois les tirer. Certains ont besoin de tourner plus longtemps, d'autres moins. Aucune journée n'est pareille à la veille.

Depuis mon tour, je vois et je sens la nature et les saisons tournent comme la roue. Avec les rotations et les répétitions, la douleur apparaît parfois. Mon corps n'y est pas habitué, mais je ne m'arrête pas, je continue. Il y a beaucoup de murmures faits et il pourrait y en avoir bien davantage.

La roue me centre et je centre l'argile. Je cherche l'axe, car sans lui il n'y a pas d'harmonie. Sans l'axe, les murmures n'affleurent pas. Le feu les fixe dans le temps et leur donne des tons de peau différents, comme le fait le soleil.

Mon intention est que chaque murmure retentisse dans le monde par l'expérience vénitienne. Tout est si simple, comme la roue qui tourne.

Eve Ariza

Murmuri est fait de plusieurs murmures, à la fois récepteurs et émetteurs.

Murmuri, c'est la résonnance.

Murmuri, c'est un anti-blabla.

Murmuri, c'est une roue qui tourne en faisant danser l'argile et l'esprit.

Murmuri, c'est la terre, l'eau et le feu.

Murmuri, ce sont des ondes concentriques.

Le murmure, ce sont des bouches qui émettent des fréquences.

Murmuri, c'est l'écoute

Murmuri, c'est la contemplation.

Murmuri, c'est la nature.

Murmuri, c'est la transformation.

Murmuri, c'est la vie comme l'univers : énergie, vibration et fréquence, et tout ce qui vibre est du son.

Murmuri, c'est la musique.

Murmuri, c'est le rythme.

Murmuri utilise un langage universel

Murmuri, c'est la rébellion.

Murmuri, c'est l'amour.

Murmuri, c'est la force.

***Murmuri* n'a pas besoin d'autant de mots (blabla),
les murmures résonnent tout seuls.**

Murmuri, c'est le silence :

« Le silence est le bruit le plus fort, peut-être le plus fort de tous les bruits ».

MILES DAVIS, musicien et compositeur (1926-1991).

Eve Ariza, artiste andorrane, est née en France en 1973. Elle a étudié les beaux-arts et principalement la céramique à l'École Supérieure d'Art à Limoges (France). À partir de 1996, elle a participé à des expositions de groupe en France, en Espagne, en Hollande, en Italie et en Islande, ainsi qu'à des expositions collectives comme Flamatoris et Paradiseconsumergroup. Son travail est partagé entre la sculpture, souvent en argile, et des événements engagés. Son combat contre le « Blabla », le manque d'éthique et de véracité dans la communication humaine actuelle, est un trait artistique présent dans toute son œuvre. Elle représentera la Principauté d'Andorre à la 57ème édition de la Biennale de Venise avec une composition monumentale dénommée « Murmuri », son projet le plus ambitieux jusqu'à ce jour.

MURMURI

Padiglione dell'Andorra
57 Biennale di Arte di Venezia
13 MAGGIO - 26 NOVEMBRE 2017
Istituto Santa Maria della Pietà, Castello 3701

Artista

Eve Ariza

Commissaria

Miriam Ambatlle

Curatori

Javier Balmaseda

Ivan Sansa

Paolo de Grandis

Coordinamento

Meritxell Blanco

Produzione in Andorra

Ministeri de Cultura, Joventut i Esports
Àrea d'Acció Cultural

Produzione a Venezia

Arte Communications

Design

Aymara

Fotografia

Àlex Tena

Produzione audiovisiva

Mira Audiovisual

Con il sostegno di

Andorra Turisme

Ringraziamenti

Henry Périer, Àlex Bonavota, Intertrans,
Damià Sinfreu

Govern d'Andorra

Andorra
www.visitandorra.com

Padiglione dell'Andorra

57 Biennale di Venezia

La traiettoria della presenza di Andorra alla Biennale di Venezia non si può certo dire che sia breve visto che alle quattro edizioni in cui siamo stati presenti hanno partecipato ben otto artisti.

Ogni Paese ha il dovere fondamentale di fornire lo scudo istituzionale necessario per consentire lo sviluppo di una produzione artistica di qualità che sia un riflesso e un modello della sua società. Aiutando gli artisti nazionali nella loro formazione, nonché nello sviluppo e nella promozione dei rispettivi progetti, Andorra scopre la buona salute di cui attualmente gode la nostra produzione artistica.

Ovviamente, vista la nostra dimensione limitata sia a livello numerico che geografico, partecipiamo alla Biennale di Venezia con massima umiltà, ma fermamente convinti che gli artisti andorrani partecipanti hanno saputo mettere in luce una parte della nostra personalità che ci fa sentire più vicini ai cittadini di tutto il mondo che, mossi dalle stesse inquietudini, mettono in mostra il meglio dei loro artisti. Siamo consapevoli del fatto che i percorsi della creazione artistica sono duri, lunghi e incerti, ma siamo altresì convinti che il tempo, giudice imparziale di chiunque, ci consentirà di lasciare un'impronta che sia testimone fedele delle inquietudini artistiche della nostra società.

È giunto il momento di presentare Andorra al mondo nella cornice di questo meraviglioso evento artistico che è la Biennale d'Arte di Venezia, in cui più di ottanta Paesi e un centinaio di artisti trasformeranno la città italiana in uno splendido nido di effervescenza culturale e creativa. Ognuno esporrà per sei mesi l'opera che meglio lo/a rappresenta e che è in grado di trasmettere in modo più nitido e fedele il suo carattere e il suo spirito in modo tale da creare tutti insieme la vetrina più impressionante e attuale del mondo artistico.

Andorra, per approfittare al massimo di questa grande opportunità, ha deciso di affrontare una nuova sfida. Infatti, ha deliberatamente scelto di spingersi oltre: anziché esporre le opere di vari artisti di spicco del Paese, come in edizioni precedenti, questa volta punta su un'unica opera che, per di più, è stata appositamente progettata per il padiglione di Andorra a Venezia. In questo modo, interverremo a livello spaziale in maniera specifica, concreta e integrale.

L'artista scelta, Eve Ariza, è un'eccezionale creatrice multidisciplinare del nostro Paese che per l'esperienza veneziana ha scelto come mezzo di espressione la ceramica. L'opera, dal carattere monumentale e basata sulla ripetizione, si propone allo spettatore come un'oasi nel bel mezzo del caos e del rumore del mondo contemporaneo. Sintomo delle inquietudini e delle preoccupazioni di oggi, propone un ritorno al sussurro dell'argilla, alle radici, all'origine.

Vi invitiamo a rendervene conto personalmente tramite *Murmuri* di Eve Ariza.

Olga Gelabert Fàbrega

Ministra di Cultura, Gioventù e Sport

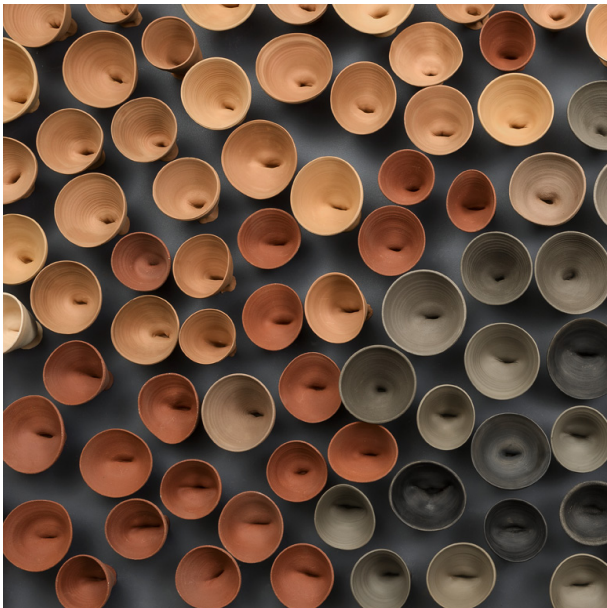

Murmuri

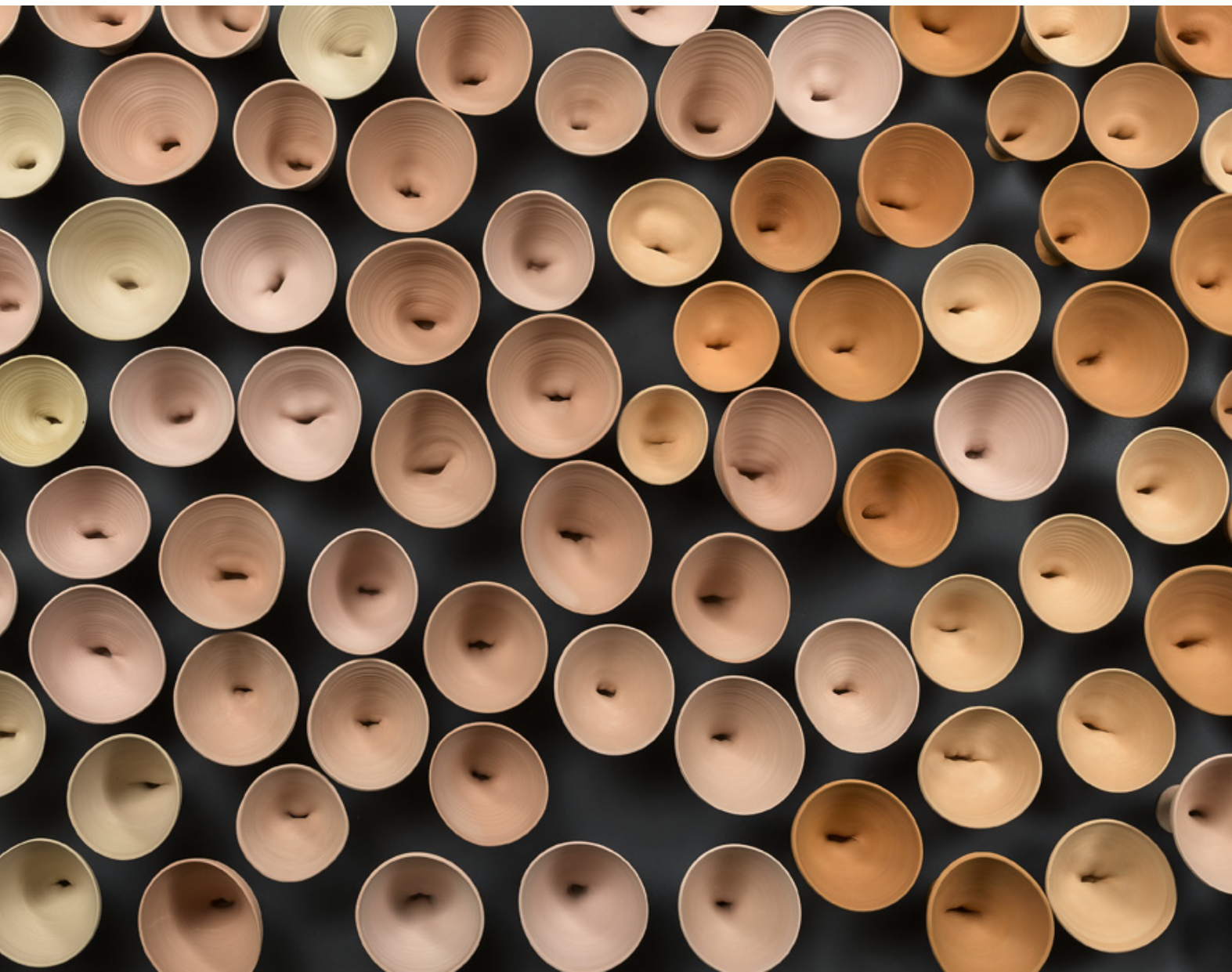
Eve Ariza

Si tratta di una vibrazione appena percettibile che incita al silenzio e alla meditazione, nel bel mezzo del subbuglio della Biennale di Venezia.

L'essenza funzionale dell'oggetto svanisce e la sua forma semplice diventa un vero e proprio simbolo della connessione tra gli esseri umani.

Murmuri (sussurro) vuole essere una riflessione su un linguaggio universale, una ricerca approfondita sul materiale in mutazione e sulle origini delle forme e dei suoni. Riallacciandosi alla tradizione della ceramica, Eve Ariza elabora la moltiplicazione della forma millenaria della ciotola, una delle prime creazioni umane con un'utilità specifica. «Ammaccando» volontariamente la base della ciotola, l'artista le conferisce l'aspetto di una bocca da cui fuoriescono dei preziosi sussurri. L'essenza funzionale dell'oggetto svanisce e la sua forma semplice diventa un vero e proprio simbolo della connessione tra gli esseri umani.

L'utilizzo della ceramica è per forza di cose vincolato al peso della tradizione, nonché quasi automaticamente associato alla decorazione e all'ambiente domestico. Nella gerarchia classica dei valori attribuiti alle varie tipologie di arte, la ceramica è molto spesso relegata al mero artigianato. Inoltre, senza alcun dubbio, tale materiale ha una dimensione infantile con cui tutti ci possiamo sentire identificati. È stato solo a partire dalla fine degli anni '90 del secolo scorso che l'impiego della ceramica nell'ambito dell'arte contemporanea ha chiaramente acquisito maggior notorietà. Picasso e Miró, tra gli altri, modellavano l'argilla per ricavarne piccole sculture o stoviglie sperimentali. Tuttavia, solo recentemente la ceramica ha finalmente trovato il proprio posto in musei ed esposizioni internazionali.¹

1. Tra queste, è doveroso ricordare le collezioni del museo della ceramica di Barcellona (inaugurato nel 1966 e chiuso nel 2012) poi entrate a far parte della collezione del museo del design o, ancora, l'immensa collezione della Cité de la Céramique di Sèvres.

Come se si trattasse di un atto di
tranquilla ribellione in un mondo dove
regna la frenesia, Ariza si permette
il lusso di ascoltare e vivere al ritmo
dell'argilla.

Gli artisti contemporanei, entusiasti della malleabilità del materiale, iniziano a intravederne anche la finalità concettuale. Si ricordi, ad esempio, il ceramista catalano Pere Noguera che ne mette in risalto la dimensione poetica attraverso strutture «infangate» oppure le creazioni femministe di Hannah Wilke che negli anni '70 esaltava le forme femminili attraverso le sue sculture per sconfiggere la visione fallocentrica dominante nel mondo dell'arte. Semplicemente piegando delle strutture di argilla rosa, l'artista riusciva a creare un'immagine potente e sovversiva del sesso femminile.² Più recentemente, gli artisti svizzeri Fischli e Weiss hanno presentato, in occasione della Biennale di Venezia del 2013, un'opera massiva con centinaia di piccole figure in argilla cruda. Ciononostante, l'artista che ha saputo stravolgere il ruolo della ceramica nell'era moderna, conferendole i suoi colori più politici, è stato l'artista di fama mondiale Ai Weiwei. La sua opera manifesta la lotta dell'artista contro la repressione della libertà di espressione soprattutto nel suo Paese, la Cina. L'artista considera la ceramica un simbolo del peso della tradizione cinese e, al contempo, uno strumento capace di dimostrare l'ipocrisia del sistema.

2. *Untitled, 103 terracotta sculptures*, Hanna Wilke, 1974-1977.

Andorra

In un mondo in cui si
vogliono costruire muri
e barriere per separare
i popoli, l'opera in sé
racchiude un messaggio
di unione e speranza
dedicato a chi è disposto
a fermarsi e ascoltare.

In *Murmuri* si ritrova pertanto l'aspetto non solo concettuale, ma anche sensuale, tattile, politico e sovversivo già espresso da altre opere precedenti. In un certo modo, si può dire che il lavoro di Eve Ariza distilla influenze e concetti, nonché ripondera la storia della ceramica facendola propria.

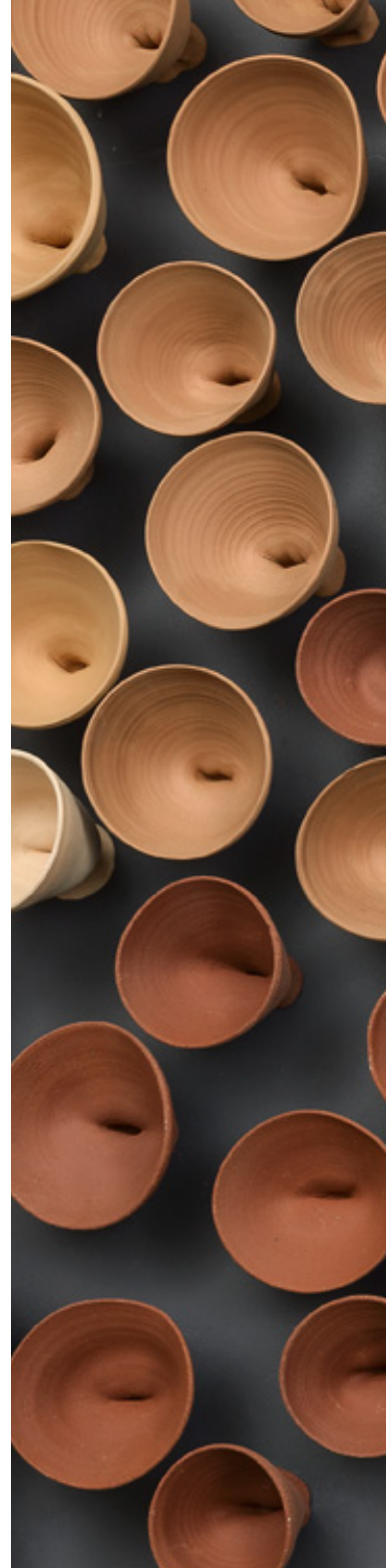
Oltre all'importanza del significato del materiale utilizzato, occorre sottolineare che la tecnica impiegata da Ariza è di per sé un'azione che dà senso all'opera in generale. L'esposizione è costituita all'incirca da novemila ciotole tornite una a una dall'artista, rigorosamente a mano. Il processo di creazione è pertanto estremamente fisico e dura all'incirca sei mesi, per cui diventa senza dubbio monotono. È probabile che l'artista debba accettare in qualche modo l'obbligo di dover seguire le tempistiche imposte dal materiale stesso. Ariza ha scelto come sede del proprio laboratorio destinato alla creazione dei sussurri il paesino di Sainte-Colombe (Francia). In questo ambiente quasi completamente naturale, l'artista si concentra per trasformare ogni blocco di tenera argilla in un oggetto trasmettitore. Come se si trattasse di un atto di tranquilla ribellione nel mondo dell'arte contemporanea in cui regna la frenesia, Ariza si permette il lusso o l'impellente necessità di ascoltare e vivere al ritmo dell'argilla.

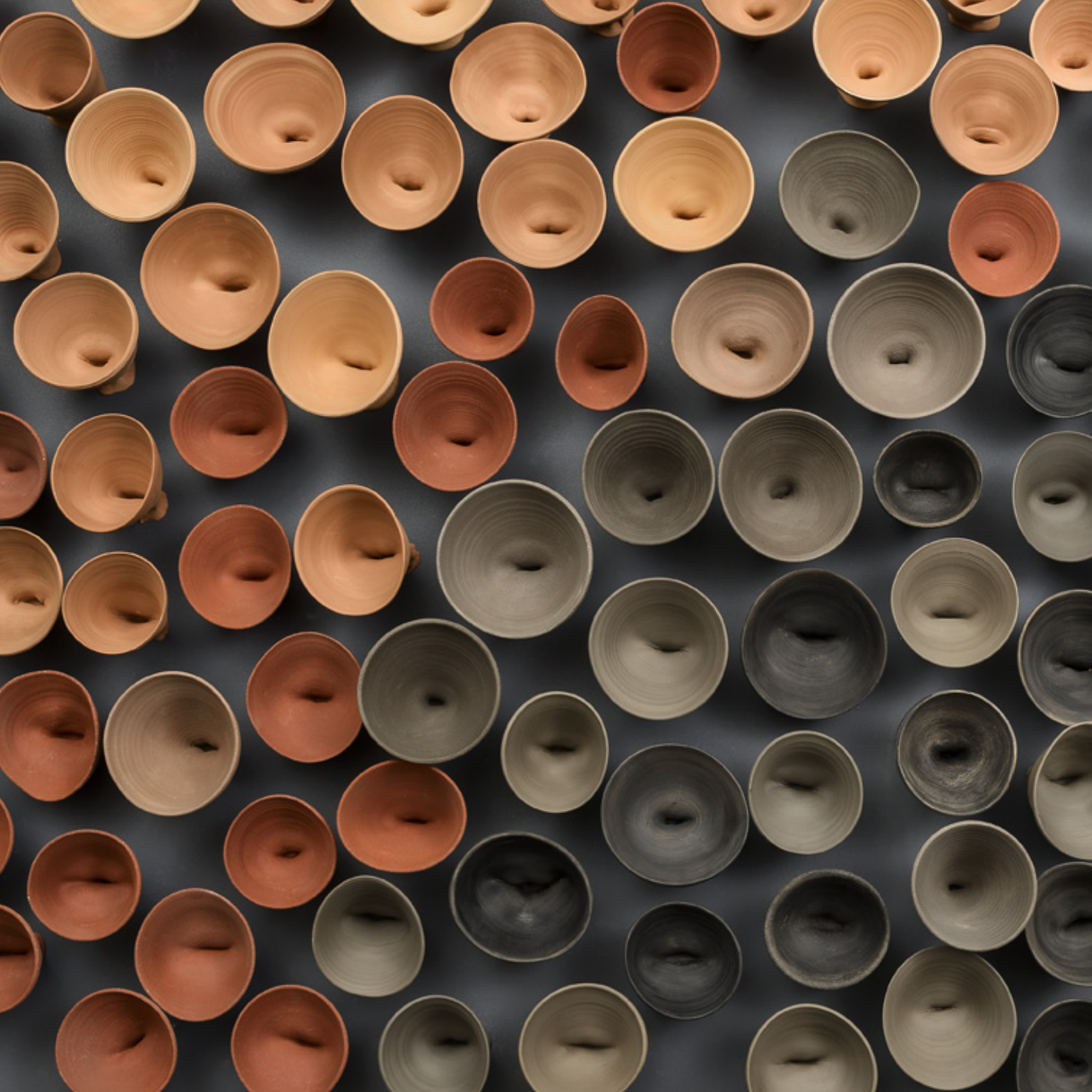
Basta collocare i sussurri direttamente su un supporto verticale e voilà, la magia ha inizio. L'opera si trasforma in un'esperienza sensoriale giacché ogni ciotola emette il proprio sussurro naturale: basta avvicinarsi a sufficienza. Liberatasi del contenuto narrativo tradizionale, l'opera suscita da subito un dialogo fisico con lo spettatore. La sua grandezza, che potremmo definire quasi architettonica, lascia via via il passo alla delicatezza di ogni ciotola-sussurro. Le linee modellate dal tornio all'interno di ciascun sussurro ricordano senza dubbio le onde sonore che si propagano all'infinito. Una reminiscenza del «centre de suspens vibratoire» di cui parlava Stéphane Mallarmé, la prima vibrazione puramente poetica da cui ebbe origine qualsiasi comunicazione umana. Ariza mette lo spettatore al centro della vibrazione originale che costituì ogni materia dell'universo. Si tratta di una vibrazione appena percettibile che incita al silenzio e alla meditazione, benché l'opera si trovi immersa nel subbuglio della Biennale di Venezia.

La funzione dell'artista contemporaneo è quella di mettere in rilievo le problematiche attuali, aprire le coscienze ed elevare gli spiriti. Durante la sua carriera Eve Ariza ha voluto far riflettere sulla comunicazione umana e sulle difficoltà che questa si trova ad affrontare nella nostra società post-consumistica. Sia attraverso la ceramica che iniziative di attivismo, l'artista si è mostrata spesso critica nei confronti del microcosmo di Andorra e della sua immagine di Paese orientato unicamente ad attività di tipo commerciale. *Murmuri* si presenta pertanto come un'ulteriore tappa della sua lotta contro il «bla bla», ossia contro il consumo eccessivo di immagini e suoni che ormai pare essere diventato l'unico fondamento delle nostre società. In tal senso, è un'acerrima critica della «società liquida» descritta dal filosofo Zygmunt Bauman, in cui l'individuo non vuole più integrarsi in una comunità o in un ordine stabilito, ma aspira solamente a soddisfare i suoi desideri insaziabili.

Nell'attuale contesto socio-politico, *Murmuri* fa anche riferimento ai movimenti dei popoli, presenti e futuri, nonché alla loro influenza su strutture sociali e ambiente. Le varie tonalità di argilla utilizzate alludono ai diversi colori di pelle presenti nel mondo e, di conseguenza, alle migrazioni di massa sempre più frequenti. Il fenomeno della risonanza si trasferisce quindi ai flussi migratori degli esseri umani e al fatto di sorpassare frontiere e superare altri ostacoli, come le discriminazioni razziali. In un mondo in cui si vogliono costruire muri e barriere per separare i popoli, l'opera in sé racchiude un messaggio di unione e speranza dedicato a chi è disposto a fermarsi e ascoltare.

L'opera si trasforma in un'esperienza sensoriale giacché ogni ciotola emette il proprio *Murmuri* naturale: basta avvicinarsi a sufficienza.

Per qualche mese decido di affidarmi all'argilla e a una ruota che gira per tornire sussurri, uno a uno, ognuno diverso dall'altro, per poi ascoltarli. La terra ha voce e ci parla. La ascolto, li ascolto. Uno sei tu, l'altro è lei. Tutti siamo rappresentati. Sono le singole ciotole di argilla a impormi il ritmo di lavoro. Alcune esigono più giri, altre meno. Nessun giorno è simile a quello precedente.

Tramite il tornio osservo e respiro la natura. Le stagioni girano come la ruota. Con le rotazioni e le ripetizioni appare puntualmente il dolore. Il mio corpo non è abituato, non mi fermo e continuo. Di sussurri ne sono già stati realizzati tanti e se ne potrebbero creare moltissimi ancora.

La ruota mi dà equilibrio e io lo dò all'argilla. Cerco l'asse perché altrimenti non esiste armonia. Senza l'asse non germogliano i sussurri. Il fuoco li fissa nel tempo, conferendo loro diversi colori di pelle, come il sole.

La mia intenzione è che ogni sussurro entri in risonanza con il mondo tramite l'esperienza veneziana. Tutto è molto semplice, come la ruota che gira.

Eve Ariza

Murmuri composto da tanti sussurri che fungono da ricevitori e, al contempo, da trasmettitori.

Murmuri è risonanza.

Murmuri è una protesta contro il bla bla.

Murmuri è una ruota che gira e fa ballare argilla e spirito.

Murmuri è terra, acqua, aria e fuoco.

Murmuri sono onde concentriche.

Murmuri sono bocche che emettono frequenze.

Murmuri è ascolto.

Murmuri è contemplazione.

Murmuri è natura.

Murmuri è trasformazione.

Murmuri è vita, come l'universo stesso: energia, vibrazione e frequenza. Tutto ciò che vibra è suono.

Murmuri è musica.

Murmuri è ritmo.

Murmuri utilizza una lingua universale.

Murmuri è ribellione.

Murmuri è amore.

Murmuri è forza.

Murmuri non ha bisogno di tante parole (bla bla). I sussurri risuonano di per sé.

Murmuri è silenzio:

"Il silenzio è il rumore più forte, forse il più forte di tutti i rumori".

MILES DAVIS, musicista e compositore (1926-1991).

L'artista andorrana Eve Ariza nasce in Francia nel 1973. Studia belle arti e, soprattutto, ceramica presso la *École Supérieure d'Art* di Limoges (Francia). Dal 1996 partecipa a mostre collettive in Francia, Spagna, Olanda, Italia e Islanda, nonché a gruppi artistici come Flamatoris o Paradise Consumer Group. Il suo lavoro si divide tra opere scultoree, spesso in argilla, e iniziative attiviste. La sua lotta contro il "BLA BLA", ossia l'odierna mancanza di etica e onestà nella comunicazione tra gli esseri umani, è il filo conduttore che unisce tutte le sue opere. Rappresenterà il Principato di Andorra in occasione della 57ª edizione della Biennale di Venezia con un'installazione monumentale denominata *Murmuri*, ad oggi il suo progetto più ambizioso.

